

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**GENÇ SPORCULARDA ANTRENÖR LİDERLİK STİLİNİN
SPORTMENLİK YÖNELİMİNİ BELİRLEMEDEKİ ROLÜNÜN
İNCELENMESİ**

ASENA USAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ANABİLİM DALI
EGZERSİZ VE SPOR PSİKOLOJİSİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DANIŞMAN

PROF. DR. CENGİZ KARAGÖZOĞLU

İSTANBUL - 2022

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışması ile elde edilmemiş bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

ASENA USAL

TEŞEKKÜR

Egzersiz ve Spor Psikolojisi Yüksek Lisans programı eğitim dönemim ve tüm tez dönemim boyunca hep desteğini hissettiğim, aktarmış olduğu bilgileri, anlayışı ve tüm sabrı için değerli danışmanım Prof.Dr. Cengiz KARAGÖZOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca eğitim sürecim boyunca akademik gelişimimiz için emek harcamış olan diğer bölüm hocalarım, tez aşamamın başında seçmiş olduğum konuya katkısı için Prof. Dr. Hülya AŞÇI'ya ve Prof. Dr. Veysel KÜÇÜK'e çok teşekkür ederim.

Eğitim öğretim hayatım boyunca bana inanan ve her daim yanımda olup beni destekleyen sevgili annem Elife Tansel USAL, babam İsmet USAL'a çok teşekkür ederim.

Her yardım ihtiyacı hissettiğimde tereddütsüz yardıma koşan üniversite arkadaşım Mertcan'a, bu alanda çalışmaktan büyük keyif aldığım ve gelecekte de pek çok güzel işler yapacağımıza inandığım sevgili meslektaşlarım Rabia'ya, Ayça'ya, Elife ve Dilek'e vazgeçmeyi düşündüğüm zamanlarda bile beni motive ettiğiniz için teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
TABLolar LİSTESİ	vi
EKLER LİSTESİ	vii
ÖZET	7
ABSTRACT	8
1.GİRİŞ ve AMAÇ	9
2.GENEL BİLGİLER	11
2.1.Sportmenlik.....	11
2.1.1.Sportmenlik Yönelimi.....	12
2.2 Liderlik.....	17
2.2.1 Liderlik Kuramları.....	10
2.2.1.1 Özellikler Kuramı.....	18
2.2.1.2 Davranışsal Liderlik Kuramı	18
2.2.1.3 Dönüşümsel Liderlik.....	20
2.2.2. Sporda Liderlik.....	20
2.2.2.1 Antrenörün Sportmenlik Üzerindeki Etkisi.....	24
2.2.2.2. Sporcuların Antrenörlerinin Davranışlarına İlişkin Algıları.....	26
3.GEREÇ VE YÖNTEM	27
3.1.Araştırma Modeli.....	27
3.2.Araştırmanın Örneklemi.....	27
3.3.Araştırmanın Hipotezleri.....	28
3.4.Veritoplama Araçları.....	29
3.5.Verilerin Toplanması.....	31
3.6.Verilerin Analizi.....	31
3.7.Sınırlılıklar.....	35

4.BULGULAR.....	36
4.1. Genç Sporcularda Algılanan Antrenör Liderlik Stilinin Sporcu Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması	36
4.2.Genç Sporcularda Algılanan Antrenör Liderlik Stilinin Branş Türüne Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	37
4.3.Genç Sporcularda Algılanan Antrenör Liderlik Stilinin Antrenör Yaş Grubuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	38
4.4.Genç Sporcularda Sportmenlik Türünün Antrenör Yaş Grubuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	39
4.5.Genç Sporcularda Sportmenlik Türünün Sporcu Cinsiyetine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	40
4.6.Genç Sporcularda Sportmenlik Türünün Spor Deneyimine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	41
4.7.Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporcunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporcunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Sosyal Normlara Uyumuna İlişkin Regresyon Analizi Bulguları	43
4.8.Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporcunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporcunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Kurallara Ve Yönetime Saygıya İlişkin Regresyon Analizi Bulguları	44
4.9.Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporcunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporcunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Sporda Sorumluluklara Bağlılığına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	46
4.10.Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporcunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporcunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Rakibe Saygıya İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	49
5.TARTIŞMA VE SONUÇ.....	51
6.KAYNAKÇA.....	61
7.EKLER.....	72

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1. Çalışmada ele alınan betimsel istatistikler.....	32
Tablo 3.2. Araştırmanın Değişkenleri Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı Değerleri.....	34
Tablo 4.1: Genç Sporcularda Algılanan Antrenör Liderlik Stilinin Sporcu Cinsiyetine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	36
Tablo 4.2. Genç Sporcularda Algılanan Antrenör Liderlik Stilinin Branş Türüne Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	37
Tablo 4.3. Genç Sporcularda Algılanan Antrenör Liderlik Stilinin Antrenör Yaş Grubuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	38
Tablo 4.4. Genç Sporcularda Sportmenlik Türünün Antrenör Yaş Grubuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	39
Tablo 4.5. Genç Sporcularda Sportmenlik Türünün Sporcu Cinsiyetine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	40
Tablo 4.6. Genç Sporcularda Sportmenlik Türünün Spor Deneyimine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	41
Tablo 4.7. Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporcunun Cinsiyeti, Spor Türü ve Sporcunun Deneyim Süresi Sporcuların; Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Sosyal Normlara Uyumuna İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	43
Tablo 4.8. Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporcunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporcunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Kurallara ve Yönetime Saygıya İlişkin Regresyon Analizi Bulguları	45
Tablo 4.9. Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporcunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporcunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Sporda Sorumluluklara Bağlılığına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	48
Tablo 4.10. Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporcunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporcunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Rakibe Saygıya İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	50

EKLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
EK 1 Kişisel Bilgi Formu.....	72
EK 2 Spor İçin Liderlik Ölçeği.....	73
EK 3 Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği.....	77
EK 4 Ölçek İzinleri Spor İçin Liderlik Ölçeği.....	79
EK 5 Ölçek İzinleri Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği.....	80
EK 6 Bilgilendirme Formu.....	81
EK 7 Onam Formu.....	82
EK 8 Onay Formu Veli.....	83

ÖZET

Genç Sporcularda Antrenör Liderlik Stilinin Sportmenlik Yönelimini Belirlemedeki Rolünün İncelenmesi

Öğrencinin Adı: Asena USAL

Danışman Adı: Prof. Dr. Cengiz KARAGÖZOĞLU, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Amaç: Bu çalışmanın amacı takım ile bireysel spor branşları ile uğraşan genç sporcuların algılanan antrenörlük stilleri ile genç sporculardaki sportmenliği belirlemedeki etkisini incelemektir. Ayrıca algılanan antrenörlük stilinin; cinsiyet ve sporcu cinsiyeti, branş türü, antrenör yaşına göre ve genç sporculardaki sportmenlik türünün antrenör yaş grubuna göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmamızda örneklem grubu olarak olasılıksız örneklem yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılması uygun bulunmuştur. Çalışmada 16 yaş ve üzerinde olmak üzere hem bireysel hem takım sporu branşlarından sporculara uygulama yapılmıştır. Bu bağlamda, araştırmaya 182 kadın ve 210 erkek olmak üzere toplam 392 sporcu katılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu, algılanan antrenör liderlik stilini belirlemek amacıyla Chelladurai ve Saleh (1978) tarafından oluşturulan dört alt boyut ve toplam 34 maddeden oluşan "Spor için Lider Ölçeği"; sportmenlik yönelimini belirlemek amacıyla Vallerand ve arkadaşlarının (1997) geliştirilen beş alt boyut ve toplam 25 maddeden oluşan "Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizi için betimsel istatistik ve regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmanın bulgularına göre yapılan regresyon analizi doğrultusunda spor için liderlik ölçeğinin açıklayıcı ve ödüllendirici davranış alt boyutunun çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinin sosyal normlara uyum alt boyut düzeyini yordadığı görülmüştür.

Sonuç: açıklayıcı ve ödüllendirici davranış değişkeni ile sosyal normlara uyum alt boyutu düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Genç sporcularda, sporcuların antrenörlerinden algıladıkları liderlik stilinin sportmenlik yönelimini belirlemede rol oynadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Spor, Liderlik, Sportmenlik.

ABSTRACT

Investigation of the Role of Coach Leadership Style in Determining Sportsmanship Orientation in Young Athletes

Student Name: Asena USAL

Name of Supervisor: Prof.Dr.Cengiz KARAGÖZOĞLU· Physical Education and Sport

Objective: The purpose of this study is to examine the perceived coaching styles of young athletes dealing with team and individual sports branches, gender and athlete gender, coach age and sportsmanship type and their effect on determining sportsmanship in young athletes. The secondary aim of the research is the perceived coaching style.

Method: The sample of the study was determined by using the convenient sampling method, which is one of the non-probability sampling methods. In the study, individual branches and team sports were participated. In this context, a total of 392 athletes, 182 females and 210 males participated in the study. Regarding the purpose of the research, the personal information form developed by the researcher was used to determine the socio-demographic characteristics of the individuals. In order to determine the perceived coach leadership style, the "Leader Scale for Sports" created by Chelladurai and Saleh (1978) was used. In order to determine the sportsmanship orientation, the "Multidimensional Sportsmanship Orientation Scale" developed by Vallerand et al. (1997) was used.

Result: As a result of the regression analysis, it was seen that the explanatory and rewarding behavior sub-dimension of the leadership scale for the sport entered in the second step of the model predicted the social norms compliance sub-dimension of the multidimensional sportsmanship orientation scale.

Conclusion: There was a positive and significant relationship between the explanatory and rewarding behavior variable and the level of compliance with social norms.

Keywords: Sports, Leadership, Sportsmanship

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Günümüzde, Dünyada spor milyonlarca insanın hayatında önemli bir etken haline gelmiştir. Aktif olarak spor yapmış, yapmakta olan insanlar, bir yandan seyirciler, sporun içerisindeki eğitimciler ve spor dünyasındaki yöneticiler olmakla beraber neredeyse çoğu insanın sporun bir yerinde olduğunu söylemek çok da yanlış olmaz. Sporun bu kadar büyük bir kitleye hitap etmesinin asıl sebebi ise birbirinden farklı kültürde olan insanları, farklı dilde farklı ırkta olan insanları dünyanın bir ucundan bir ucuna dağılmış halde yaşamakta olan insanları bütünleştirici bir güce sahip olmasıdır. Spor günden güne gelişen bir kavram olmakla beraber sporun tüm bu saydığımız sebeplerden ötürü artık içerisinde siyasi, ekonomik ve kültürel amaçları da barındırdığını söylemek mümkündür.

Bugünlerde spor, profesyonelce veya amatörce yapılmaktadır. Eğlenmek, zihinde kalmak, fiziksel olarak güçlü olmak, dinlenmek ve sosyal ilişkiler kurmak gibi nedenlerden dolayı yapılan amatörce olandır (Sessions, 2004). Öte yandan ne yollarla ne şekilde olduğu fark etmeden sonucuna kazanma isteği yapılan spor ise, kişiyi sporun içinde kabul edilmeyen davranışlar göstermesine sebep olabilir (Vallerand, & Losier, 1994). Hon(1994)'un da belirttiği gibi sporu profesyonel amaç ile yapıyor olmak sportmenlik dışı kabul edilen davranışların görülmesine neden olur.

Bir sporcuyu ulaşılmak istenen hedefi olan başarı ve zafere ulaştırmada en önemli etken antrenördür. Spor alanında, antrenör grubun lideri olarak kabul edilir. İyi bir lider, sporcuya teknik ve taktik açıdan hazırlık yaptıran, motivasyonu sağlayan, kazanma fikrini benimseten kişidir. Bir diğer şekilde ifade edilecek olursa, sporcunun ulaşabileceği en iyi sonuca ulaşması için onu geliştiren kişidir lider. Yapılan araştırmalar sonucunda, takımın başarılı olabilmesi, takım içerisinde bir dayanışma olabilmesi, ortaya konulan hedefe ulaşılması için hem sporcuların hem de spora ilgi duyan diğer insanların fikri, tüm bunlar için bir lidere ihtiyaç duyulduğu yönündedir (Raybum ve ark., 2001; Todd ve Kent, 2004). Sporda liderlik kavramı ise bireyin grup veya kurum tarafından belirlenmiş ve süreç içerisinde takım ilişkileriyle beraber gelişen, liderin grup içerisinde olduğu kişileri etkilemesi amacıyla ortaya çıkar (Eys

ve ark., 2007). Bu kapsamda bakılacak olursak, sporcunun kazanması gereken önemli kavramlardan birisi de sportmenliktir. Sporcuya asalet ve zarafet kazandırdığına inanılan fair-play (adil oyun) önemi her geçen gün biraz daha fark ediliyor. Çünkü sportmenlik dışı kabul edilen davranışlar sporcuya, antrenöre ve kulübe zarar vermektedir. Sporu yüceltmek ve ona katkı sağlamak adına yapılacak ilk katkının başında sporcunun sportmenlik davranışlarını içselleştirmesi gelmelidir. Bu noktada, antrenör-sporcu ilişkisi ön plandadır. Antrenör gerek davranışları gerek sözleri ve verdiği mesajlar ile sporcuyu etki alanın içerisinde tutan kişidir kısacası, sporcularına fair-playe uygun davranmalarını vurgulayan ve onları bu açıdan yönlendiren kişi antrenördür (Arıpınar ve Donuk, 2011).

Hodge ve Lonsdale (2011), yapmış oldukları bir çalışmada antrenörün liderlik türünün spor içerisinde fair-play ve sportmenlik yönelimi ile benzerlik gösteren antisosyal ve prososyal davranışları nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Çalışma sonucunda otonomi destekli antrenörlük stilinin sporcuların prososyal davranışlarında artışa sebep olabileceğini belirtmişlerdir. Bu çalışmaya destek olarak, Stornes ve Bru (2002) ise bir başka çalışmada; antrenörün liderlik stilinin sporcuların göstermiş olduğu fair play ve prososyal davranışları ile ilişkisi pozitif yönde olarak belirlenmiştir. Sportmenlik üzerine Türkiye’de yapılan bir çalışma, antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimi arasındaki ilişkinin incelenmiştir. Çalışma sonunda elde edilen sonuçlara göre, sporcuların algıladıkları antrenör ve sporcu arasındaki ilişki ile sporcunun sportmenlik yönelimleri arasında pozitif bir ilişki olduğu vurgulanmıştır. Buna göre, spor yapan öğrencilerin bütün olarak değerlendirildiğinde sporda sorumluluklara ve sosyal normlara bağlı, ayrıca kurallara ve yönetime birer sporcu oldukları ifade edilmiştir (Güllü,2018). Literatürde genel olarak antrenör ve sporcu ilişkisi üzerinden yola çıkılarak farklı spor dalları arasında araştırmalar yapılmış, ahlaki ölçüde ise prososyal ve anti sosyal davranışlar üzerinde durulmuştur.

2. GENEL BİLGİLER

2.1.Sportmenlik

Dünya tarihine bakıldığı zaman insanlık uzun bir süre doğa ile girmiş oldukları mücadelede hayatta kalma çabası içerisinde olmuşlardır. Avlanma, toplayıcılık, kaçma ve kovalama gibi birtakım eylemleri mücadeleden sayabiliriz. Spor ise bu tarihsel süreçte amacını değiştirerek evrimleşmiştir. Çoğu zaman savaş dönemlerinde kazanmak için yapılan birtakım hareketleri içeren eğitici uygulamalardan oluşmuştur daha sonrasında sağlıklı kalabilmek için bir yaşam şekli haline dönüştüğünü söylemek mümkün. İnsanın gelişim gösterip değiştiği gibi spor da gelişimini çok eskilere dayandırmakta ve günümüze kadar hala gelişim gösterip değişmektedir (Efek,2020).

Günümüze geldiğimizde spor küresel bir yapıya sahiptir. Teknik ve entelektüel gibi farklı kavramları içerisine alarak oldukça geniş bir alanı içine almaktadır. (Çaha, 1999).

Alanyazına bakıldığı zaman sporun tanımları yapılırken her ne kadar fiziksel katkıları üzerinde daha çok durulsa da pek çok kaynak sporun yalnızca fiziksel değil sosyal ve toplumsal katkılarının da ortaya konduğunu belirtmektedir.

Sporu sosyolojik olarak değerlendirdiğimizde, toplumsal ve kültürel alanda çok farklı karşılık ve anlamlara sahip olduğu için aynı zamanda sosyal bilimlerin de konusu olarak kabul edilir. Başarılı bir sporcuya sahip olmanın bir topluma güç kazandırdığını ve dolayısıyla başka toplumlar arasında daha iyi bir konumda görülmelerini sağladığını söylemek mümkündür (Özdilek ve ark., 2009).

Olimpik düşünceye göre; asıl önem taşıyan bir müsabakayı kazanmaktan çok o yarışa katılım sağlamaktır (Toohey ve Veal, 2000). Helenistik dönemde, artık sporu bir meslek olarak görmenin verdiği profesyonellik düşüncesiyle beraber sporun yapısında değişiklikler görülmüş. Sporcular para kazanmak uğruna her şeyi yapabilecek kişiler olmuşlar. Para ile mücadele ve çıkara bağlı kazanıp kaybetme ön plana çıkmış (Erdemli, 1996).

Tarihsel süreçte bu kavramın ortaya çıkışına bakıldığında farklı varsayımlar mevcuttur. Spor alanında çalışanların genelde antik çağ, orta çağ ve İngiltere’de 19. yy. zamanlarını işaret eder. Hem Antik Çağ Olimpiyat oyunlarında hem de orta çağ dönemindeki yapılan turnuvalarda fair-play kavramının tanımında yer alan bir takım erdemli davranış örüntülerine rastlanmaktadır (Konter,2006).

Aslında tüm dünyada ingilizce kökenli bir kavram olan fair-play’in karşılığının sporda centilmenlik olduğu bilinir. Fair; zarif, şerefli, doğru, adil, dürüst gibi anlamları da karşılamaktadır (Ay, 2003). Fair-play; hem kendine hem rakibine yanı sıra takım arkadaşlarına, yarışmanın hakemlerine, orada bulunan seyircilere ve tüm kamu oyuna saygıyı da ifade etmektedir yani özetlemek gerekirse sporu spor yapan her şeye saygılı olmayı kapsar (Erdemli, 2006).

Spor olgusu içerisinde öne çıkan sportmenlik, oyunun kurallarına uyum gösterme, rakibe saygılı olma, adalet, gerçeklik ve centilmenlik gibi birtakım kişisel özellikleri içeren; öte yandan sahtekârlık, kurallara uymama, yalan söylemek gibi toplumsal olarak kabul görmeyen davranışları da reddeden hem eğitici hem de ahlaki bir kavram olarak görülür (Yapan, 2007).

Keating (2007) sportmenliği açıklarken; yüce gönüllü olma, hoşgörüyü sahip olma, dayanıklılık, verimlilik, özgüven sahibi olma, adaletli ve dürüst olma, iyilik ve hayranlık gibi insanı ve toplumu ilgilendiren pek çok öğeyi içinde barındırdığından bahsetmiştir.

Sportmenlik, spor geleneğinin büyük bir parçası olarak kabul edilir. Spor içerisinde oldukça fazla referansı yapılan bir kavram olmasına rağmen oldukça içerisinde bulundan ahlaki öğelerden dolayı tanımlaması oldukça karmaşıktır (Arnold, 1998).

2.1.1 Sportmenlik Yönelimi

Sporda rekabet olmazsa olmaz bir kavramdır. Mücadele olmadan rekabet, rekabet olmadan da spor karşılaşması düşünülemez. Bu nedenle rakip de rekabet de sporcu için oldukça önem taşır. Sporun ve rekabetin anlamını iyi bilen sporcularla kazanmanın ve haksız yere kazanmanın ayrımını iyi yapabilmelidir. Tüm bunların doğrultusunda, sportif erdem (fair play) ve sportmenlik çağımızda önem verilen bir konu olmuş ama herkes henüz anlamını ve önemini içselleştirememiştir (David, 2005).

Lee (1995) sportmenliği herkes için adil olma prensibinden yola çıkarak, dürüst olmadan kazanma haline karşı koymak olarak ifade eder. Öte yandan en basit haliyle sportmenliğin karşılığı rakibe, hakeme ve takım arkadaşına olumlu bir iletişimde olma hali olarak da özetlenebilir (Wandzilak ve arkadaşları, 1998).

Sportmenlik yönelimi kavramı, bir insanın sıkıntılı bir durumda olan herhangi bir başka insanla karşılaştığı zaman, o insana olan yardım etme arzusu ve asıl var olan amacını gerçekleştirme arzusu arasında bir çatışma, ahlaki bir çelişki yaşamaması ve bu durumda insanın ahlaki öğelerinin ön planda olması olarak tanımlanmıştır (Balçıkanlı ve Yıldırım, 2011).

En sade şekilde ifade edecek olursak adil ve dürüst oyunu ifade eden fair-play davranışı ahlaklı bir toplum içerisinde var olan ahlaklı insanlarda görülebilir. Çağımızda artık spor eski taşıdığı anlamın dışına çıkmış, oldukça fazla insanın spordan farklı beklentilerinin olması, sporun içine siyasi ve ticari amaçlarında girmesiyle sporda ahlak kavramı geri planda kalmıştır. Son yıllarda birbirinden farklı branşlarda gördüğümüz ahlak dışı kabul edilen davranışlardaki artış, spor alanında çalışan eğitimcileri bu konu üzerine daha çok yoğunlaşmaya itmiştir.

Bugünlerde spor, profesyonelce veya amatörce yapılmaktadır. Eğlenmek, zihinde kalmak, fiziksel olarak güçlü olmak, dinlenmek ve sosyal ilişkiler kurmak gibi nedenlerden dolayı yapılan amatörce olandır (Sessions, 2004). Öte yandan ne yollarla ne şekilde olduğu fark etmeden sonunda kazanma isteği yapılan spor ise, kişiyi sporda kabul görmeyen davranışlar göstermesine sebep olabilir. (Vallerand, & Losier, 1994). Hon (1994)'un da belirttiği gibi sporu profesyonel amaç ile yapıyor olmak sportmenlik dışı kabul edilen davranışların görülmesine neden olur.

Spor alanında çalışan eğitimciler sporcunun ahlaki gelişiminin eğitimle kazandırılması gerektiğini savunurlar. Sporcunun yarışma esnasında ve sonrasında sonuç ne olursa olsun olumlu, iyi davranış göstermesi beklenir. Yarışmadan sonra tokalaşma, rakibin iyi performansını görüp takdir etme ve kaybeden tarafta da olsa bunu olgun karşılama gibi spor içerisinde yaşanması mümkün olaylar sporda sosyal normlara uyum ile ilişkilendirilir. (Vallerand ve arkadaşları, 1997).

Sportmenlik genel olarak bakıldığında, sosyal ve ahlaki yapıyı barındıran bir olgunun sporun içine aktarılmasıdır. Sportmenlik, sporun amacına yakışır şekilde hangi davranışları içermesi gerektiğini barındıran bir takım erdemli davranışsal eğilimleri temsil eder (Stornes ve Bru, 2002). Basit bir ifadeyle sportmenlik, bir sporcunun rekabeti nasıl gerçekleştirdiğiyle ilgilidir de diyebiliriz aslında. Stornes ve Ommundsen (2004) sportmenlik kavramından bahsederken şöyle der; yüce gönüllü olma, saygılı olma, kibar olma, şefkatli olma ve cömert olma gibi tanımlayabileceğimiz gibi aynı zamanda dürüstlüğün ve sorumluluğun bir göstergesidir.

Sportmenlik, psikososyal açıdan üç yönde incelenir. Bunlar; sırayla sportmenlik yönelimi, sportmenlik yöneliminin gelişimi ve sportmenliğe yönelik gösterilen davranışlar şeklinde adlandırılmıştır (Vallerand,1994).

1926'da kurulan Uluslararası Sportmenlik Birliği, sportmenlik dışı davranışların önüne geçmek ve sportmenliği teşvik etme niyetiyle 8 prensip ortaya koymuştur (Keating, 2007). Bunlar şu şekildedir: Kurallara uymak, takım arkadaşlarınıza bağlı kalmak, kendinizi formda tutmak, öfkenizi kontrol etmek, oyununuzda şiddetten sakınmak, kazandığınızda övünmemek, mağlubiyette yıkılmamak ve sağlıklı bir vücut için sağlam ruhlu ve açık fikirli olmaktır.

Gürpınar (2009)'da bahsetmiş olduğu sportmenlik davranışlarından bazıları ise şu şekildedir: Hakem yanlış karar vermiş gibi davranarak seyircilerini kışkırtmak, rakip sporcuyu sakatlamaya yönelik kasıtlı faul yapmak, antrenörü tarafından maçtan alınınca antrenörüne saygısızca davranmak vb.

Donahue ve arkadaşları (2006), motivasyon türleri ve performansı geliştirici madde kullanımını arasındaki ilişki üzerine yaptıkları çalışmada hem bireysel hem de takım sporu yapan kişilerle çalışmışlardır. Spora katılımını, kendi becerisini geliştirmekten keyif almak için gibi tanımlayan sporcular, daha yüksek oranda sportmenlik gösterirken, tam tersi olarak sporcu olmanın verdiği prestijden dolayı katılım gösteriyorum gibi ifadeler kullananlarda sportmenlik ve kurallara olan saygı az görülmektedir.

Karakter oluşturma yeterliliği ve rekabetin sporcunun kişisel gelişimine ve spora karşı sergilediği olumlu tutuma olan etkisi üzerine yapılan bir diğer araştırmada, rugby oyuncularıyla yapılmıştır. Sporculardan koçlarının onların gelişimine olan etkisini yeterli gören, onların sportmenliğini arttırmaya çalışan, adil oyun oynamaları gerektiğine teşvik ettiğini belirtenlerin rugby sırasında da rakibine karşı olumlu sportif davranışlar sergilediği sonucuna varılmıştır (Boardley ve arkadaşları, 2008).

Bir başka çalışma ise, Boardley ve Kavussanu tarafından 2009 yılında hentbol ve hokey oynayan sporcularla gerçekleştirilmiştir. Önceki çalışmaya benzer şekilde, koçlarının onları olumlu davranış göstermeye yönelik cesaretlendirdiklerini söyleyen sporcular, takım arkadaşlarına ve karşı takıma karşı daha olumlu davranış gösterirken, aksini belirtenler yani koçlarının kendi gelişimleri üzerine etkisi olmadığını belirtenler ise daha saldırgan davranışlar sergilemektedirler.

Tsai ve Fung (2005) genç basketbolcu ve voleybolcularda sportmenlik yönelimini incelemişlerdir. 12-18 yaş aralığında olan 302 kız ve erkek katılımcıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, ölçme aracı olarak Vallerand ve arkadaşlarının (1997)'de oluşturdukları 'Multidimensional Sportspersonship Orientations Scale' (MSOS) kullanılmıştır. Sonuçlara baktığımızda; kadınların erkeklere göre, genç sporcuların yetişkin sporculara göre ve voleybolcuların basketbolculara göre daha fazla sportmenlik yöneliminde bulduklarını belirtmişler.

Stornes (2001) yılında elit düzeyde erkek hentbolcularla yapmış olduğu çalışmada, kişisel ve çevresel faktörlerin sportmenlik üzerindeki etkisini araştırmıştır. 19-27 yaş aralığında olan 12 hentbolcu ile sürdürülmüş olan çalışmada vaka çalışması yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma sonucunda ego hedef yönelimli olan sporcuların sportmenlik davranışının azaldığı, ek olarak beklentilerin sporcuların ahlaki davranışını etkilediğini, özellikle de daha genç, tecrübesi nispeten az olan sporcuların koçlarını daha fazla temel etkileyen olarak ispatlamışlardır.

Türkiye'de sportmenlik üzerine yapılan çalışmalardan biri, basketbolcu ve futbolcuların sportmenlik yönelimi ile ilgilidir. Yaş ortalamaları 22.07 olan 312 sporcunun katılmış olduğu çalışma basketbol ve futbol ile ilgilenen sporcular ile yürütülmüştür. Araştırma kişisel bilgi formu yanı sıra çok boyutlu sportmenlik yönelimleri ölçeği (MSOS) kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları

incelendiğinde basketbol alanındaki sporcuların futbol alanındaki sporculara göre kurallara daha saygılı olduğu sonucuna varılmıştır. Yine araştırma sonucunda çıkan tablo araştırmacılara, yaşı büyük olan sporcuların daha sportmen olduğunu ispat etmiştir.

Türkiye’de yapılan bir başka çalışma, 2017 yılında Balçıkanlı ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilmiştir. Kadın futbolcuların sportmenlik yönelimlerinin belirlenmesinin amaçlandığı çalışma 231 kadın futbolcu ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak Vallerand ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe’ye uyarlaması Sezen-Balçıkanlı(2010) tarafından yapılmış olan Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (MSOS) uygun bulunmuştur. Araştırmanın sonucunda ortaya çıkan bulgulara göre, kadın futbolundaki sportmenlik yöneliminin yüksek olduğunu anlaşılmıştır.

Güllü ve Şahin (2018) yılında milli güreşçilerle beraber sportmenlik yönelimleri hakkında bir çalışma yapmışlardır. 42 güreşçiyle yapılmış olan çalışmanın sonucunda kadın milli güreşçilerin erkek milli güreşçilerle kıyaslandığında, rakibe saygı yönelimleri daha az bulunmuştur. Bir diğer sonuç ise lise mezunu olan güreşçilerin ön-lisans ve lisans mezunu olan güreşçilere göre daha az sportmenlik yöneliminde buldukları belirtilmiştir.

Sportmenlik üzerine Türkiye’de yapılan bir çalışma ise, antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimi arasındaki ilişkinin incelenmiştir. 227 katılımcıyla yapılan araştırmada 77 erkek, 150 kadın sporcu vardır. Katılımcılara Antrenör-Sporcu İlişkisi Ölçeği: Jowett ve Ntoumanis (2004) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Altıntaş ve arkadaşları tarafından (2012) yapılan, 11 ifadeden ve üç alt boyuttan oluşan 7’ li likert tipte ölçek ile, Sportmenlik Yönelim Ölçeği Vallerand ve ark., (1997) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması ile geçerlik-güvenirliği Balçıkanlı (2010) tarafından yapılan iki farklı ölçek uygulanmıştır. Çalışma sonunda elde edilen sonuçlara göre, sporcuların algıladıkları antrenör ve sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimleri arasında pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre, spor yapan öğrencilerin bütün olarak değerlendirildiğinde sporda sorumluluklara ve sosyal normlara bağlı, ayrıca kurallara ve yönetime birer sporcu oldukları ifade edilmiştir.

2.2 Liderlik Kavramı

Neredeyse insanlığın doğuşuyla benzer zamanlarda ortaya çıkan liderlik kavramı günümüzde hala tartışılmaya devam etmektedir. Lider kime denir, liderlik kavramı tam olarak ne anlama gelir gibi sorulara cevap aramamışlardır insanlar. Zaman içerisinde pek çok kişi liderliğin tanımını yapmıştır. Stogdill (1950), Liderlik, hedef oluşturma ve hedefe ulaşma sürecindeki grubu ve grubun hareketlerini etkileme süreci olarak tanımlar. Bir başka tanım ise liderliği; anlamı olan bir amaç uğruna kolektif bir hedef belirlemek ve bu hedefi gerçekleştirmek uğruna verilen çaba ve bu çabaya karşı istekli olunmasını sağlamak olarak ifade eder (Jacops ve Jaques, 1990). Öte yandan Koçel (2011), liderlik için birtakım şartların oluşmasıyla belirli kişisel ve grup amaçlarını gerçekleştirmek için, bir başka insanın o kişileri ve olayları etkilemesi ve yönlendirmesi olarak anlatır. Liderlik tanımlarına baktığımızda her bir tanımın birbirine benzer içerikte olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü tanımların hepsinde belli bir amaç uğruna belirli insanları etkileme sürecinden söz ediliyor. Temelde sosyal bir canlı olan insan yaşamı boyunca farklı grupların içerisinde yer alır. Bu grupların da doğasında, her daim bir lidere ihtiyaç duyulmuştur. Grup içerisindeki insanların o grupta bulunmak için bir nedeni olduğunu varsayarsak, o nedenler doğrultusunda amaçlarına ulaşmak için bir kişinin onları yönlendirmesine ve lider olanın peşinden gitmeye ihtiyaç duyarlar.

Bu ortak ifadelerden de yola çıkacak olursak, liderlik kavramının iş hayatında, okul ortamında, sanayi alanında veya spor alanında vb. gibi hayatın içerisinde her yönde karşımıza çıkabileceği sonucuna ulaşabiliriz. Tüm bu alanların içerisinde liderlik önem taşıdığı için de lider ve liderlik kavramları farklı alanlarda araştırma yapan insanların araştırmalarına konu olmuştur. Özellikle de yönetim alanında incelediğimiz çalışmalarda çok sık olarak karşımıza çıkan kavramlardır.

Bir liderde olması gereken özelliklere örnek verecek olursak literatüre baktığımızda şunları görüyoruz; takım ruhuna sahip olma, iletişim becerilerine sahip olabilme, vizyon sahibi olma, vizyonunu gruptaki insanlara benimsetebilme, belli bir takım bireysel yetkinlikler, hedef gösterme, öngörülü olabilme, sosyal özelliklerinin olması, cesaret sahibi ve yüksek motivasyona sahip olabilme gibi özellikler sayılabilir (Hesselbein,1999).

Günümüzde liderlik kavramına yönelik tanımların neredeyse tamamında aşağıda yazılan dört farklı özelliğten bahsedilmektedir (Mc Gregor, 1970,130):

1. Lider olanın bireysel özellikleri,
2. Astların tutumları, gereksinimleri ve farklı bireysel özellikleri,
3. Örgütün amacı, yapısı, belirlenen görevlerin nitelikleri,
4. Toplumsal, ekonomik ve siyasi ortam.

2.2.1 Liderlik Kuramları

Bu bölümde liderlik kuramlarından bahsedilecektir.

2.2.1.1 Özellikler Kuramı

Liderlik konusunda öncelik eden aştırmaların büyük bir bölümü, bireysel özellikler üzerinde yoğunlaşmıştır. Tholas Carlyle (1795-1881) birtakım insanların lider özellikleriyle dünyaya geldiklerini ve toplumsal tarihte büyük etkilerinin olduğunu ve bununla beraber “The Great Man in History” kavramını ortaya atmıştır.

Bu kurama göre başarılı liderler, başarılı olmayan liderlerle kıyaslandığı zaman belirli birtakım özelliklere sahiptirler. Lider olanın belirlenmesi bu birtakım özelliklere sahip olunmasıyla başlar (Koçel, 1984).

Etkili liderlerin özellikleri, fiziksel özellikler, kişiliği, saygınlığı, başarısı, kapasitesi vb birtakım özelliklere bağlıdır. Bunların içinde, kendine güven, yaratıcılık, yaşı, görünüşü, eğitimi gibi maddeler yer alır. Liderlik konusunda yapılan uzun süreli araştırmaların sonucunda kişisel özelliklerle liderlik arasında çok büyük bir ilişki bulunamamıştır. Tüm liderlerin paylaştığı ortak özellikler olmadığı gibi hiçbir fiziksel özellikle de liderlik arasında bir ilişki yoktur sonucuna varılmıştır (Aydın,1988).

2.2.1.2 Davranışsal Liderlik Kuramı

Liderlik sürecini açıklamaya çalışan bir diğer kuram ise liderlerin lider olmasının özelliklerden daha çok davranışlarından kaynaklandığı fikrini savunur. Michigan ve Ohio Üniversite’lerinde yapılan çalışmalar sonucunda, kişiyi dikkate alma ve inisiyatif iki temel etken olarak belirlenmiştir (Koçeli1984). Bir diğer davranışsal liderlik

kuramı ise liderlerin; otokratik, demokratik ve serbest bırakıcı (Laissez Faire) olarak üç farklı boyut toplandığını belirtir.

Otokratik lider, grupta olan biten hareketlerin ve sürecin planlanıp programlanmasını, sürecin denetimini tek başına yapan liderdir. Gruptaki diğer insanlar sürecin dışında tutulurken, aslında bu süreçlerde diğer grup üyelerinin çok da aktif olmadığını söylemek mümkündür. Lider tek başına bir güç sembolüdür ve gruptaki kişiler liderle iletişim kurmaya çekinirler. Lider söylediklerinin dışına çıkılmasından hoşlanmaz ve gruptaki insanların kendi kararlarını etkilemesini istemez. Gruptaki insanlar lider gibi düşünüp davranmaya mecburdur, kendi fikirlerini dile getiremezler böylelikle farklılıklar meydana çıkmaz (Uysal,1997).

Demokratik lider ise grubun amacına ulaşmasına öncülük ederken, o sürece grup üyelerini katılmasına önem verir. Lider olan kişi grup üyelerinin fikirlerini önemser ve planlama programlama aşamasında onlardan destek alır. Bireysel yetenekler önemli kabul edilir ve böylece farklılıklarla beraber sorumluluk paylaşılır. Gruptaki insanlar ile lider arasında etkin bir iletişim mevcuttur (Eren, 1988).

Serbest Bırakıcı Lider ise, grup içindeki inşalara görev ve sorumluluklarını kendileri yönetip belirlemesi konusunda serbest bırakmış durumdadır. Gruptaki bireyler kendi sorunlarını çözümlenme konusunda kapasite sahibi olmakla beraber gerektiği zaman lidere danışma halini benimsemişlerdir. Lider gerektiğinde onlara görevlerini yerine getirmesi için şart olan kaynakları sağlamak ile yükümlüdür. Bu durumda lider aslında grubu amaç uğruna bir arada tutma konusunda otorite sahibi değildir. Bu tür liderlikte grup içerisinde düzensizlik görülebilir (Koontz ve Donell,1997).

Araştırmalar göstermiş ki tüm bu liderlik türlerinin uygulama alanı birbirinden farklılık göstermektedir aslında bu şu anlama gelebilir, her birinin kendi içerisinde avantaj ve dezavantajları mevcuttur. Önemli olan ise hangi liderlik türünün hangi ortamda kullanacağına bağlı işlevselliğinin değişiklik göstereceğini bilmektir.

Özellikler ve Davranışa bağlı ortaya koyulan liderlik kuramlarına olan eleştiriler liderlikte modern yaklaşımı doğurmuştur. Modern yaklaşımda ise iki temel teori ele alınır. Bunlardan ilki, Katz ve Kahn tarafından geliştirilmiş olan “Liderlikte Açık Sistem Yaklaşımı”, ikincisi ise Fiedler’in “Durumsallık” modelidir (Dereli, 1982).

2.2.1.3 Dönüşümsel Liderlik

Dönüşümsel liderlikte grup içerisinde insanlar liderlerine güven duyarlar, liderlerine inanırlar, onlara bağlılık gösterir ve saygıyla yaklaşır. Lider grup içerisindeki insanların görev ve amaçlarını başarmalarının önemini farkına vardırı, grubun amaçlarını gerçekleştirme sürecinde kendilerine inanmalarını sağlayarak onların kendilerine yönelik algılarını olumlu tutar ve onları motive eder (Bass, 1960).

Literatüre bakıldığında, dönüşümsel liderin özellikleriyle ilgili birbirinden farklı düşünceler yer almıştır. Öte yandan Bass (1960) dönüşümsel liderlik üç kesin olan davranış özelliklerini içinde barındırır. Bunları sırayla karizma, entelektüel uyarım ve son olarak saygı olarak ortaya koymuştur.

Karizma: Liderle kimliğini belirleyen, kuvvetli duyguları yapısında barındıran ve lideri izleyenleri etkileyebilme sürecidir.

Entelektüel Uyarım: Problemler meydana geldiğinde farkındalığın hızlanması, olandan farklı ve daha önce var olmayan bir bakış açısıyla o problemlere yaklaşabilmelerini geliştirmek adına izleyenleri etkileyebilme sürecidir.

Bireye Saygı: Takip edenlere, gerekli bilgi, becerinin kazanımı ve deneyimleri geliştirmeleri konusunda destek sağlama ve özendirme süreci olarak tanımlanabilir (Erçetin, 1998).

Dönüşümsel liderlik haricinde liderlik üzerine olan yeni yaklaşımlara bakıldığında; Etik liderlik, kültürel liderlik, vizyoner liderlik ve öğretimsel liderlik gibi yeni ve başka yaklaşımlar da mevcuttur (Çelik,1999).

Sonuç olarak liderlik yaklaşımlar ile ilgili şunları belirtebiliriz ki, İnsanın doğasında güdülenmek vardır ve her bir grup kendi içerisinde sosyal bir yapıya sahiptir ve bu gruplar başkaları tarafından denetlenmektedir. Liderin görevini insanın amacı doğrultusunda ihtiyaçlarına destek olmak ve onu bu amaç için güdülemek olmalıdır.

2.2.2. Sporda Liderlik

Spor ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan ülkelerin birbiriyle ilişkisini kuran bir yapıdır. Her bir alanda olduğu gibi spor alanında da lidere ihtiyaç vardır. Spor alanında liderlik kavramı bireyin grup veya kurum yönünden belirlenen ve süreç içerisinde

takım ilişkileriyle beraber oluşan, grup içerisinde olduğu kişileri etkilemesi amacıyla ortaya çıkar (Eys, Loughhead ve Hardy, 2007). Sporda liderliğin önemi, karar verme, grubu motive etme, geri bildirimde bulunmak, kişiler arası etkileşim kurabilme gibi alanlarda kendini gösterir (Weinberg ve Gould, 2011).

Yapılan araştırmalar sonucunda, takımın başarılı olabilmesi ve takım içerisinde bir dayanışma olabilmesi için, ortaya konulan hedefe ulaşılması için hem spor yapanların hem de spora ilgi duyan insanların ifadesiyle, tüm bunlar için bir lidere ihtiyaç duyulduğu yönündedir (Rayburn, Goetz ve Osman, 2001; Todd ve Kent, 2004).

Spor Psikolojisi içerisinde en çok yer verilen liderlik modeli ise Chelladurai(1978) tarafından ortaya atılmıştır. Çok yönlü liderlik yaklaşımı, spor çevresinde olan ihtiyaçlarla ilişkilendirilmiştir.

Spor alanında, antrenör grubun lideri olarak kabul edilir. İyi bir lider, sporcuya teknik taktik açıdan hazırlık yaptıran, motivasyonu sağlayan, kazanma fikrini benimseten kişidir. Bir diğer şekilde ifade edilecek olursa, sporcunun ulaşabileceği en iyi sonuca ulaşması için onu geliştiren kişidir lider. Tüm bunlar yalnızca antrenörün tek sorumluluğunun teorik bilgiyi öğretmek ve motor gelişimi kazandırmak değil aynı zamanda motivasyon gibi bir takım eğitici faktörlerin de sorumluluğunu taşıdığını gösterir. Tüm bunlardan yola çıkacak olursak, antrenör sporcuyla geçirdiği zaman içerisinde onunla bir bağ kurar, sporcu liderinin onu şekillendirmesiyle şekillenir aslında işte bu yüzden antrenörün liderli oldukça önem taşır. Sonuç olarak bu alanda yapılan çalışmalara da önem verilmesi gerekmektedir (Walach,2014).

Chelladurai (1978) etkili liderliğin etkileşimde olduğunu özelliklerinden oluştuğunu söyler. Çok yönlü liderlik modeline göre sporcunun performansı antrenörün davranışlarıyla doğrudan ilgilidir. Chelladurai (2011), spor alanında liderlik davranışlarının çok boyutlu olduğunu ve bu davranışların üç farklı yönde geliştiğini ifade etmiştir. Bu üç yön bunları kapsar; sporcuların antrenörleri için tercih ettikleri liderlik davranışları, antrenörlerin kendi liderlik davranışları ile ilgili algılamaları ve sporcuların antrenörleriyle ilgili algıladıkları liderlik davranışlarıdır. Antrenörün davranışları, örgütün isteklerinin bir sonucudur. Olması gereken antrenör davranışı, grubun yapısı, hedefleri gibi durumsal faktörlerden etkilenir. Antrenörün davranışın tek bir etkenden oluşmadığını bilmek gerekir. Yani demek istenilen liderin

davranışları, içinde bulunulan durumlardan etkilendiği gibi grup üyelerinin ve liderin var olan özelliklerinden de etkilenir. Bahsedilen bu etkiler hem grubun performansı hem de grubun memnuniyeti için şart olmaktadır. Tüm bu nedenler göz önüne alınacak olursa, liderlik davranışları bu üç kapsamın birbiriyle örtüşme derecesine göre ortaya çıkar (Chelladurai, 2011).

Antrenörün davranışları, örgütün isteklerinin bir sonucudur. Olması gereken antrenör davranışı, grubun yapısı, hedefleri gibi durumsal faktörlerden etkilenir. Antrenörün davranışın tek bir etkenden oluşmadığını bilmek gerekir.

Extejt ve Smith (2009) örgütlenmiş bir spor takıma katılmakla liderlik yetenekleri arasındaki ilişkiyi incelemek için bir çalışma yapmışlar. 141 öğrenci ile yapılan çalışmada, 9 farklı liderlik özelliği ölçmek istenmiş. Fakat herhangi bir liderlik özelliğiyle bir spora katılımcı olmak arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bu sonuçlar Dupuis, Bloom ve Loughhead (2006)'da yaptığı çalışmanın aksi sonuçlardır. Onlara göre takım kaptanı olan bir kişi, sözel iletişim, görev tamamlama gibi liderlik özelliklerini içeren davranışlar göstermektedir. Yine bu sonuçlar ile tutarlılık gösteren bir diğer çalışma Dobosz ve Beaty (1999) tarafından yapılmıştır. 60 lise öğrencisiyle yapılan çalışmada sporcu olanlar olmayanlarla karşılaştırıldığında daha fazla liderlik özelliği taşımaktadır sonucuna ulaşılmıştır.

Alanda antrenörlüğün liderliğinin farklı konular üzerindeki etkisi de araştırılmıştır. Mesela antrenörün liderliğinin sporcunun oyundan aldığı tatmini etkileyip etkilemediğinin araştırıldığı bir çalışmada, lise basketbol oyuncularının eğitici ve öğretici liderlik stilini tercih ettikleri ve performanslarını olumlu yönde etkilediğini vurgulamaktadır (Nazarudin, Fauzee, Jamalis, Geok ve Din, 2009).

Yine başka bir çalışmada sporcuların antrenman ve yarışma boyunca antrenörlerin davranışlarını nasıl algıladıkları ve bu algılanan davranışların sporcunun iş birliği kurması yönünde nasıl etkilediğiyle ilgili yapılmıştır. Araştırma sonucunda sporcuların ihtiyaçlarını karşılayan bir ortam yaratan antrenörlerin sporcuların iş birliği kurma becerisini arttırarak daha olumlu davranış göstermede etkilediği ortaya konmuştur (Lameiras ve ark., 2017).

Crăciun ve Rus (2009)'da Roman sporcularla yaptıkları araştırmada, takım uyumu ve antrenörlerin kendi algıladıkları liderlik davranışlarıyla arasındaki ilişki incelenmiştir. 81 kişiyle yapılan ve Sporda liderlik Ölçeđinin kullanıldığı çalışmada, cinsiyet ve sporun türü göz önünde bulundurularak yapılan çalışmada, antrenörün lider davranışının takımın uyumunu belirlediği yönünde bir sonuç elde edilmemiştir.

Bir diğer çalışma Cruz ve Kim'in 2017 yılında ergen sporcularla yapmış olduğu çalışmadır. Çalışmada amaç, sporcunun tercih ettiği antrenör davranışlarının, cinsiyet, tecrübe, sporun türü, antrenörün cinsiyeti gibi etkenlere bağlı olup olmadığını görmektir. Çalışma, 9-18 yaş aralığında olan badminton oynayan 167 orta okul ve lise öğrencisiyle gerçekteşirilmiiştir. Sporcuların algıladıkları antrenör davranışları Spor için Liderlik Ölçeği (Chelladurai, 1978) ile ölçülmüştür. Genç olanlar eğitici ve destekleyici lider davranışını tercih etmektedir. Erkek sporcular, kadın antrenörler söz konusuyken erkek antrenörün liderlik tutumuna göre daha demokratik tutumu tercih ederken, kadın sporcular da erkek antrenörlerde, kadın antrenörlere kıyasla daha demokratik tutum algıladıkları sonucu çıkmıştır. Bu araştırma sporda liderlik davranışının farklı etkenler ve durumlar içerisinde algılanan liderlik davranışının değişebileceğini gösterdiği için oldukça önemli bir araştırmadır.

Türkiye'de ise spor alanında liderlikle ilgili sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Toros ve Soyer (2015)'de basketbol koçlarının ebeveyn tutumlarının algıladıkları liderliği ve yaşam doyumları üzerine olan etkisine bakılmıştır. 244 erkek basketbol koçu ile yapılan araştırmanın sonucunda, ebeveyn tutumlarının liderlik özelliklerinin üzerinde etkisi olduğu, özellikle takım söz konusu olduğunda, takımın görevlerin, tamamlama, hedefleri yerine getirme gibi konularda, koçların takımdakilerle etkili ve açık bir iletişim kurmasında etken olduğu ifade edilmiştir.

Bir diğer çalışma ise Konter (2007)'de yaptığı araştırmada, antrenör ve sporcuların cinsiyetine göre liderlik gücü algılarını araştırmayı amaçlamıştır. Çalışma hem takım sporları (futbol, voleybol, basketbol, hentbol) hem de bireysel sporlarla (atletizm, eskrim, tenis, masa tenisi, okçuluk, judo, güreş) ile uğraşan hem amatör hem de profesyonel toplam 587 sporcu ayrıca 91 antrenör ile beraber yürütülmüştür. Araştırmada ölçek olarak, Sporda Liderlik Gücü Ölçeği-Diğer (SLGÖ-D: Sporcu Formu) ve Sporda Liderlik Gücü Ölçeği-Kendi (SLGÖ-K: Antrenör Formu)

kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, kadın ve erkek sporcular karşılaştırıldığında, güç algıları bakımından birbirine benzerlik aynı zamanda da birtakım farklılıkların olduğu fakat yine de benzerliklerin daha çok olduğu sonucuna varılmıştır.

2.2.2.1 Antrenörün Sportmenlik Üzerindeki Etkisi

Spor alanında antrenörün lider olduğu ve bir lider olarak sporcuyla pek çok konuda etkileme, yönlendirme ve geliştirme şansına sahip olduğu yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur. Antrenör bir sporcunun sportmenliğini olumlu ve olumsuz yönde belirleyici rol oynadığı için sporcuyla olumlu davranışları konusunda ödüllendirdiğinde bu davranışın artış göstermesine böylelikle olumsuz davranışların da azalmasına yardımcı olan kişidir ve yine spor içerisinde ahlaki bir ikileme düştüğünde bu ikilemden olumlu davranış göstermesini doğrudan sporcuya öğreten kişidir de (Bolter ve Weiss, 2013).

Birçok çalışma, anketler kullanarak antrenörlerin ve sporcuların olumlu ve olumsuz spor davranışlarına ilişkin algılarını incelemiştir (Shields ve ark., 2005; Shields ve ark., 2007; Stomes ve Bru, 2002). Shields ve ark. (2005), genç sporcuların antrenörlerinin etik açıdan uygun davranışlarının sıklığına ilişkin algılarını araştırdı. Antrenörlerin kendi davranışlarına ilişkin algıları da ölçüldü. Ayrıca genç sporcular ve antrenörler arasında aynı davranışlara yönelik normatif beklentiler ve ilgili sportmenlik tutumları değerlendirilmiştir. Çeşitli spor dallarından 9-15 yaş arası 803 genç sporcu ve bunların 61 antrenörü katıldı. Çalışma, pozitif spor davranışının yanı sıra hile, saldırganlık ve saygısızlık temalarını araştırdı. Antrenörlerin davranışlarıyla ilgili kendi raporları, bir spor yetkilisiyle yüksek sesle tartışan ve bir oyuncuya hata yaptığı için öfkeyle bağırarak nispeten yüksek bir yüzdeyi ortaya çıkardı. Bu iki madde aynı zamanda gençlerin algıladığı koçluk davranışının en yüksek yüzdeleri olarak belirlendi. Ancak, bildirilen davranışlarda bazı tutarsızlıklar vardı. Gençler, sorunlu koçluk davranışlarını koçların kendilerinden daha sık bildirdiler. Örneğin, gençlerin %26'sı, ancak koçların yalnızca %10'u, koçun bir rakibe "geri çekilmeyi" teşvik ettiğini bildirdi. Shields ve ark., (2005), bunun, koçların öz bildirimlerinin sosyal istenirlik faktörleri tarafından önyargılı olmasından kaynaklanabileceğini öne sürmüştür. Olumlu spor davranışlarına yönelik tutumlar açısından, sonuçlar hem katılımcı gruplar arasında hem de her grup içinde önemli bir anlaşmazlık olduğunu göstermiştir.

Bir başka çalışmada, antrenörlerinin başarıyı elde etmede öğrenmeyi, çabayı ve gelişmeyi kazanmaktan ve rakibi yenmekten daha önemli olduğunu vurgulayan bir ortam yarattığını söyleyen sporcuların daha fazla sportmenlik davranışı ortaya koyduğu ifade edilmiştir (Miller ve ark., 2005).

Yine benzer bulguları Bolter ve Weiss (2012; 2013) koçun davranışının sporcunun sportmenliğini belirlemedeki rolünü incelemek için lisede okuyan sporcularla bir çalışma sonucu ortaya koymuştur. Sporculardan koçlarını daha eğitici, ödüllendirici olarak algılayanların hem kendi takım arkadaşlarına hem de rakibe karşı daha olumlu davranışlar gösterirken, tersine koçlarını kazanmayı sportmenliğin önünde tuttuğunu algılayanların ise rakibe karşı olumsuz tutumlar gösterdiği görülmüştür.

Bolter ve Kipp (2015) ise antrenörün sportmenliği etkilemedeki etkisini incelemek adına yaş ortalaması daha düşük olan 246 sporcu ile gerçekleştirmiştir. Orta okul öğrencileri ile yapılan bu çalışmada sportmenliğin örnek alınması ve sonucunda daha olumlu tutum sergilenmesi koçla ilişkilendirilirken aynı şekilde sportmenlik dışı davranışların olumsuz kabul edilmesi de yine koç ile ilişkilendirilmiştir.

Stomes ve Bru (2002) ergen hentbolcular arasında sportmenliği incelemiştir. Spesifik olarak, oyuncuların antrenörlerinin liderliğine ilişkin algıları, sporcuların sportmenlik yönelimleri ile ilişkilendirilmiştir. Katılımcılar, 14-16 yaşları arasında 440 erkek sporcudan oluşuyor. Oyuncuların demokratik davranış, sosyal destek ve olumlu geribildirim algılarının sportmenliğin olumlu boyutlarıyla olumlu ve anlamlı bir şekilde ilişkili olduğu bulundu. Ayrıca, oyuncuların otokratik davranış algıları, sportmenliğin olumsuz boyutlarına ilişkin puanlarla önemli ölçüde ilişkiliydi. Sonuçlar, sporcuların antrenörlerinin davranışlarına ilişkin algılarının, sporcuların sportmenlik yönelimleri ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Araştırma ayrıca adalet ve saygı konularıyla ilgili antrenör ve sporcu davranışlarını da inceledi (ör. hile, incinme, tartışma, alay etme, vb.). Shields ve ark. (2007), gençlik sporunda zayıf sportmenliği araştırmak için bir anket kullanmıştır. Katılımcılar 9 ila 15 yaşları arasında 676 genç sporcuyu içeriyordu. Sonuçlar, genç sporcuların kendi bildirdiği sportmenlik dışı davranışlarının en iyi algılanan antrenör davranışları tarafından tahmin edildiğini ortaya koydu. Shields ve ark. (2007), sporcular için en önemli olanın, ifade edilen tutumlarından ziyade antrenörlerin davranışları

olabileceğini öne sürmektedir. Bu çalışmalar, koçların sportmenlik ve bu davranışların sporcular üzerindeki etkisi açısından daha fazla incelenmesi ihtiyacını vurgulamaktadır.

Chen ve arkadaşlarının 2016 yılında 203 sporcu ile yapmış olduğu bir çalışmada antrenörlük stilinin doğrudan sporcunun olumlu ve olumsuz davranışları üzerinde etkisinin olduğunu ortaya koymuştur. Bağımsız ve destekleyici antrenörlük stilinin sporcunun olumlu davranışlarını arttırdığı , kontrolcü antrenörlük stilinin ise tam tersi olumsuz davranışları arttırdığı ispatlanmıştır.

2.2.2.2. Sporcuların antrenörlerinin davranışlarına ilişkin algıları

Hom'un (2008) antrenörlük etkililik modeli, antrenörlerin davranışlarının sporcuların benlik algıları, inançları ve tutumları üzerinde dolaylı bir etkisi olduğunu öne sürmektedir. Bu etkiye, sporcuların antrenörlerinin davranışlarını algılamaları, yorumlamaları ve değerlendirmeleri aracılık eder. Smith, Smoll ve meslektaşları, araştırmalarında, aynı düşünceye dayanan, antrenör-sporcu etkileşimlerinin aracılık modelini kullanmışlardır. Aracı model, antrenörlük davranışlarının sporcuların değerlendirme tepkilerini dolaylı olarak etkilediğini ve sporcuların algılama ve hatırlama yoluyla aracılık ettiğini öne sürer. Başka bir deyişle, sporcuların antrenörlerinin davranışlarını yorumlama ve hatırlama biçimleri ve sporcuların onlara yüklediği anlam, sporcuların spor deneyimlerini nasıl değerlendirdiklerini etkiler (Smith ve Smoll, 2002; 2007).

Koçluk davranışının değerlendirilmesinde önemli bir bulgu, koçların kendi davranışlarını algılamadaki doğruluk derecesidir. Antrenörlerin belirli davranışları ne sıklıkla sergilediklerine ilişkin derecelendirmeleri ile fiili gözlemlenen davranışlar arasındaki korelasyonlar genellikle düşüktü ve istatistiksel olarak anlamlı değildi (Smith ve ark., 1978). Tersine, çocukların aynı algılanan davranışlara ilişkin derecelendirmeleri, gözlemlenen davranışlarla çok daha yüksek düzeyde ilişkiliydi (Smith ve ark., 1978). Bu bulgu, sporcuların gerçek antrenör davranışlarının daha doğru algılayıcıları olduğunu göstermektedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde sırası ile araştırma modeli, araştırmanın örnekleme, araştırmanın hipotezleri, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi, sınırlılıklar ile ilgili başlıklara değinilecektir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma bir saha araştırması olduğundan çalışma ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. İlişkisel tarama modeli çerçevesinde antrenör liderlik stilinin sportmenlik yönelimini belirlemedeki rolü ele alınmıştır. Bu bağlamda çalışmada antrenör liderlik stilinin, sportmenlik yönelimini belirlemedeki test etmek amacı ile keşfedici/yordayıcı ilişkisel model ve antrenör liderlik stilinin, sportmenlik yönelimini cinsiyet, spor türü, antrenör yaş grubu ve spor deneyimine göre karşılaştırılması amacı ile nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme belirlenirken; olasılıksız örneklem yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Çalışmada 16 yaş ve üzerinde olmak üzere bireysel spor branşlarından tenis, güreş, judo, kürek, atıcılık, karate, kick boks, yüzme, jimnastik ve atletizm; takım sporlarından, basketbol, voleybol ve futbol branşlarından sporculara uygulama yapılmıştır. Bu bağlamda, araştırmaya 182 kadın (\bar{X} yaş: 19,41 \pm 2,80) ve 210 erkek (\bar{X} yaş: 18,36 \pm 3,07) olmak üzere toplam 392 sporcu katılmıştır. Takım sporlarından basketbol branşından 42 kadın 14 erkek olmak üzere toplam 56 sporcu, futbol branşından 3 kadın 14 erkek toplam 29 sporcu, voleybol branşından 68 kadın 13 erkek olmak üzere toplam 81 sporcu; bireysel sporlardan kick boks branşından 4 kadın 10 erkek olmak üzere toplam 14 sporcu, tenis branşından 3 kadın 4 erkek toplam 7 sporcu, güreş branşından toplam 69 erkek sporcu, judo branşından 22 kadın 18 erkek toplam 40 sporcu , karate branşından 10 kadın 6 erkek toplam 16 sporcu, yüzme branşından 5 kadın 11 erkek toplam 16 sporcu, kürek branşından 8 kadın 30 erkek toplam 38 sporcu, atletizm branşından toplam 5 erkek sporcu, atıcılık branşından 3 kadın 4 erkek toplam 7 sporcu, jimnastik branşından toplam 14 kadın sporcu çalışmaya dahil edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Hipotezleri

Bu araştırmanın amacı, önceki çalışmalardan farklı olarak, genç sporcularda antrenörün liderlik stilinin, sportmenlik yönelimini belirlemedeki rolünün araştırılması olmuştur. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki hipotezler test edilmiştir.

H1) Genç sporcuların algıladığı antrenör liderlik stili, sporcuların sahip oldukları sportmenlik davranışları üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Buna göre;

a) Antrenörün açıklayıcı-ödüllendirici oluşu sportmenlik davranışlarından;

- i. Sosyal normlara uyumun pozitif yordayıcısıdır.
- ii. Kurallara ve yönetime saygının pozitif yordayıcısıdır.
- iii. Sporda sorumluluklara bağlılığın pozitif yordayıcısıdır.

b) Antrenörün eğitici ve destekleyici oluşu sportmenlik davranışlarından;

- i. Sosyal normlara uyumun pozitif yordayıcısıdır.
- ii. Kurallara ve yönetime saygının pozitif yordayıcısıdır.
- iii. Sporda sorumluluklara bağlılığın pozitif yordayıcısıdır.

c) Antrenörün demokratik oluşu sportmenlik davranışlarından rakibe saygının pozitif yordayıcısıdır.

d) Antrenörün otokratik oluşu sportmenlik davranışlarından

Sosyal normlara uyumun yordayıcısı değildir.

Kurallara ve yönetime saygının yordayıcısı değildir.

Sporda sorumluluklara bağlılığın yordayıcısı değildir.

H2) Sporcuların algıladığı antrenör liderlik stilini otokratik olma alt boyutu:

a) Sporcunun cinsiyetine, spor deneyimine ve bireysel ve takım sporlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.

b) Antrenörün yaşına göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H3) Sportmenlik yönelimini oluşturan, sosyal normlara uyum, kurallar ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutları:

a) Sporcunun cinsiyetine ve bireysel ve takım sporlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

b) Antrenörün yaşına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

H4) Sportmenlik yönelimini oluşturan sporda sorumluluklara bağlılık Antrenörün yaşına göre anlamlı farklılık göstermektedir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan bireylerin sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesi amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bu form ile araştırmaya katılanların yaşı, cinsiyeti, yaptığı sporun dalı, kaç yıldır bu sporu yaptığı, şimdiki antrenörüyle ne kadar zamandır çalıştığı sorulmuştur (EK 1). Kişisel bilgi formunun yanı sıra Spor İçin Liderlik Ölçeği (EK 2) kullanılmıştır. Bu ölçeğin sonrasında Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (EK 3) kullanılmıştır.

Spor İçin Liderlik Ölçeği: Spor İçin Liderlik Ölçeği'nin (LSS) orijinali Chelladurai ve Saleh (1978) tarafından oluşturulmuştur. Bu ölçekte ise "Sporcuların Antrenörün Davranışlarını Algılaması" versiyonunun Türkiye'deki üniversite takım oyuncularını için güvenilirliğini ve geçerliğini test etmek amacıyla çalışma yapılmıştır. Çalışmaya üniversite takımlarının basketbol, judo, futbol, voleybol ve tenis gibi farklı spor branşlarında yer alan (nkadın = 137; X yaş, = 20.85, ve erkek = 230; X yaş = 21.91) toplam 367 sporcu gönüllü olarak katılmıştır. "Spor İçin Liderlik Ölçeği" (LSS), sporcunun antrenörünün davranışlarını nasıl algıladığını ölçen 40 maddelik likert tipi ölçektir (Chelladurai & Saleh, 1980). LSS 'nin faktör yapısının belirlenmesi için yapılan Temel Bileşenler Analizi varimax dönüştürmesi sonuçları LSS'nin Türkçe versiyonu için 4 faktörlü yapıyı desteklemekte ve ölçekte yer alan maddeler 367 katılımcı için ölçeğin %38'ini açıklamaktadır. Faktör analizi sonucuna göre orijinal ölçekte yer alan 6 madde (4,18, 21, 33, 35 ve 36) faktör yükleri AO'ın altında olduğu için ölçeğin Türkçe versiyonundan çıkarılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 367 üniversite takımı

oyuncusu için .71 (otokratik davranış) ile .84 (eğitici & destekleyici) arasında bulunmuştur. Ölçeğin toplam iç tutarlılık katsayısı ise .87 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada ölçeğin faktör yapısını test etmek için çok değişkenli istatistik tekniklerden biri olan Temel Bileşenler Analizi yöntemi kullanılmıştır. Yapılan faktör analizi sonuçlarına göre, orijinal çalışmada yer alan 5 faktörlü yapının aksine ölçeğin Türkçe versiyonunda toplam 34 madde ve 4 faktörlü yapının ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Analiz sonucunda ortaya çıkan 4 faktörlü yapı ise kapsadığı maddelerin anlam içeriklerine göre sırasıyla; (a) eğitici & destekleyici davranış (12madde), (b) demokratik davranış (10 madde), (c) açıklayıcı ve ödüllendirici davranış (7 madde) ve (d) otokratik davranış (5 madde) olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin Türkçe versiyonunun İngilizce versiyonundan farklı olarak 4 faktörlü yapıda adlandırılmıştır. Sonuç olarak, LSS ölçeğinin Türkiye'deki üniversite takımlarının oyuncularının, antrenörlerinin davranışlarını nasıl algıladığını değerlendirmek için güvenilir ve geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği: Vallerand ve arkadaşlarının (1997) geliştirdiği çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinin (Multidimensional Sportpersonship Orientation Scale-MSOS) Türkçe versiyonunun geçerliği ve güvenilirliğini Gülfem Sezen Balçıkancılı(2010) tarafından yapılmıştır. MSOS'un Türkçeye çevrilmesi aşamasında Back-Translation (çeviri-tekrar çeviri) tekniği uygulanmıştır. Kültürlerarası farklılıkların ve maddelerin anlaşılabilirliğinin test edilmesi için ölçek Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda okuyan ve tesadüfî yöntemle seçilen 300 öğrenciye uygulanmıştır. İstatistiki analizler sonucunda ortaya çıkan sonuçlara göre anlaşılmayan maddeler gözden geçirilerek düzeltilmiş ve aynı guruba ölçek tekrar uygulanmıştır. Çeviri ve pilot çalışma aşamasından sonra elde edilen ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Ankara'da bulunan çeşitli futbol kulüplerinden tesadüfî yöntemle seçilen 110 futbolcu üzerinde yapılmıştır. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (MSOS-25) 25 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Orijinal MSOS'un alt boyutlarını; Sosyal Normlara Uyum, Kurallara ve Yönetime Saygı, Sporda Sorumluluklara Bağlılık, Rakibe Saygı ve son olarak Negatif Yaklaşımlar oluşturmaktadır. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği'nde bulunan 25 madde 5 alt boyuta ait ilk faktör analizi sonucunda "Negatif Yaklaşımlar" boyutunda bulunan 5 maddenin (Madde 5,

10, 15, 20, 25) çalışmadığı gözlemlenmiştir. Yapılan ikinci faktör analizinde çalışmaya bu alt boyut eklenmemiştir. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği'nin Türkçe versiyonu 4 faktörlü bir yapıya ve 20 maddeye sahiptir. Cronbach Alpha değerleri ise; Faktör 1 (Sosyal Normlara Uyum) 0,86; Faktör 2 (Kurallara ve Yönetime Saygı) 0,83; Faktör 3 (Sporda Sorumluluklara Bağlılık) 0,91; Faktör 4 (Rakibe Saygı) 0,82'dir. Değerler, yüksek derecede güvenilir düzeyindedir. Elde edilen sonuçlara göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

3.5. Verilerin Toplanması

Uygulama hakkında katılımcılara araştırmacı tarafından gerekli açıklamalar yapılacaktır. Uygulamalar bizzat araştırmacı tarafından spor merkezlerinde yapılmıştır. Çalışmada kullanılması planlanan ölçekler için ilgili araştırmacılardan gerekli izinler alınmıştır (Ek 4 ve Ek 5) Bilgilendirme Formu (EK 6) ve Onam Formu (EK 7) araştırmacı tarafından dağıtılmıştır. Gerekli açıklamalar yapıp bireyler araştırmaya katılımlarını onayladıktan sonra Kişisel Bilgi Formu ve araştırmada kullanılan iki ölçek dağıtılmıştır. Araştırmacının gözleminde doldurmaları istenmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistik ve regresyon analizi kullanılmıştır. Verilerin analizine geçilmeden önce hatalı ve eksik veriler incelenmiş ve herhangi bir kayıp ya da boş veri olmadığı tespit edilmiştir. Verilerde uç değerler incelenmiş ve çok değişkenli normallik varsayımının karşılanıp karşılanmadığı Mahalanobis uzaklık değerleri kullanılarak test edilmiştir. Veri setinde 4 uç değer bulunarak veri setinden çıkarılmıştır.

Analizlere geçilmeden önce verilerin normal dağılıp dağılmadığı, aritmetik ortalama, mod, medyan, basıklık ve çarpıklık katsayıları gibi betimsel istatistikler (Kline, 2011; Tabachnick ve Fidell, 2013) kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda mod, medyan ve aritmetik ortalamasının eşit ya da yakın olması, normal dağılımın varlığına kanıt olarak değerlendirilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Çarpıklık ve basıklık katsayılarının ideal olarak +1 ve -1 arasında olmasının arzulandığı, ancak +2 ve -2

arasındaki değerlerin de kabul edilebilir olduğu belirtilmektedir (George ve Mallery, 2016). Bu kapsamda elde edilen değerler Tablo3.1.'de verilmiştir.

Sporcuların spor deneyiminin 2-10 yıl ve 11 yıl ve üstü şeklinde sınıflandırılmasında Gladwell (2008) 10 bin saat kuralı temel alınarak oluşturulmuştur. Gladwell (2008) gerçekleştirdiği araştırmalar neticesinde uzmanlaşmak için en az 10 bin saat üzerinde çalışılması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda çalışmada 2-10 yıl spor deneyimine sahip 166 kadın ve 184 erkek olmak üzere 350 sporcu yer alırken; 11 ve üstü spor deneyimine sahip 16 kadın ve 26 erkek olmak üzere 42 sporcu yer almıştır. Katılımcıların branşları ayrılıp gruplanırken, faaliyet türü göz önüne alınarak belirtilmiştir.

Tablo 3.1. Çalışmada ele alınan betimsel istatistikler

Ölçekler	N	En Düşük	En Yüksek	Mod	Medyan	\bar{X}	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Sosyal Normlara Uyum	392	1	5	5	4,60	4,10	1,17	-1,54	1,26
Kurallara ve Yönetime Saygı	392	1	5	5	4,40	4,15	1,03	-1,20	1,72
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	392	1	5	5	4,80	4,38	1,12	-1,30	1,66
Rakibe Saygı	392	1	5	5	4,20	3,86	1,06	-0,64	-0,07
Demokratik Davranış	392	1	5	5	4,30	4,06	0,96	-1,10	1,38
Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış	392	1	5	5	4,71	4,07	0,91	-1,15	-1,18
Otokratik Davranış	392	1	5	5	3,00	4,07	1,29	0,05	-0,58
Eğitici ve Destekleyici Davranış	392	1	5	5	4,41	4,17	0,86	-1,16	-1,19

Basıklık ve çarpıklık katsayıları incelendiğinde, bağımlı değişkenlere ait çarpıklık katsayısı 0,00 ile -1,54 aralığında, basıklık katsayısı 0,07 ile 1,72 aralığındadır. Mod ve medyan ve ortalama değerler incelendiğinde, çalışmada ele edilen tüm bağımlı değişkenlerin birbirine yakın olduğu bulunmuştur.

Verilerin regresyon analizi için uygun olup olmadığına bakılması için uç değerlerin uygunluğu, otokorelasyon probleminin bulunmaması, değişkenler arasında çoklu bağlantılılık değerinin bulunmaması, doğrusallık ve hata varyanslarının eşit dağılımı

açısından değerlendirilmiştir (Field, 2018). Bağımlı değişkenin doğrusal olup olmadığı saçılım grafikleri aracılığı ile incelenmiş ve doğrusallık varsayımının karşılandığı bulunmuştur. Çoklu bağlantılılık varsayımı için önce değişkenler arasındaki Pearson korelasyon katsayısı incelenmiş ve bu katsayıların (Tablo 3.2) çoklu bağlantılılık göstergesi olan 0,80 seviyesinden (Field, 2018) düşük olduğu görülmüştür.

Tablo 3.2 Araştırmanın Değişkenleri Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı Değerler

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Sporcu ve Antrenör Çalışma Süresi	-											
2. Antrenör Yaş	0,196**	-										
3. Spor Deneyim	0,220**	0,298**	-									
4. Spor Türü	-0,028	-0,151**	0,095	-								
5. Sosyal Normlara Uyum	0,033	0,024	0,085	0,079	-							
6. Kurallara ve Yönetime Saygı	0,046	0,071	-0,020	0,009	0,779**	-						
7. Sporda Sorumluluklara Bağlılık	0,047	0,144**	0,028	-0,026	0,700**	0,690**	-					
8. Rakibe Saygı	0,021	0,109*	-0,005	0,007	0,600**	0,730**	0,662**	-				
9. Demokratik Davranış	-0,021	0,055	-0,049	-0,038	0,323**	0,483**	0,479**	0,514**	-			
10. Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış	-0,002	0,053	-0,040	0,005	0,423**	0,582**	0,602**	0,478**	0,731**	-		
11. Otokratik Davranış	-0,041	0,254**	0,075	-0,199**	-0,002	0,053	0,108*	0,189**	0,276**	0,162**	-	
12. Eğitici Ve Destekleyici Davranış	0,009	0,027	-0,101*	0,048	0,401**	0,573**	0,593**	0,525**	0,725**	0,701**	0,313**	-

*p< .05, **p< .01

Tahmin değişkenleri olasılığı kontrolü için tüm faktörlerde tolerans (TOL) ve varyans enflasyon faktörü (VIF) değerleri hesaplanmıştır. Tolerans değerinin 10'un altında, varyans enflasyon faktörü değerinin ise 10'un üzerinde olması bağımsız değişkenler arasında yüksek ilişki olduğunu belirtmektedir (Dormann ve ark., 2013). Tolerans değeri 0,30-0,92 aralığında, VIF değeri ise 1,08-3,47 aralığında tespit edilmiştir.

Değişkenler arasındaki otokorelasyon durumu Durbin-Watson katsayısına bakılarak incelenmiştir. Durbin-Watson katsayının eşik değer aralığı olarak kabul edilen 1,5-2,5 aralığında olması gerekmektedir (Field, 2018). Bu alışmada Durbin Watson istatistik değerleri 1,5- 2,5 arasında belirlenmiştir. Analizler sonucunda temel regresyon analizi varsayımlarının karşılandığı tespit edildiğinden hiyerarşik regresyon analizine geçilmiştir.

Çalışmada oklu hiyerarşik regresyon analizi bağımsız değişkenler olan Demokratik antrenörlük, açıklayıcı-ödüllendirici antrenörlük ve otokratik antrenörlük; bağımlı değişkenler olan sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı boyutlarını belirlemedeki rolünü test etmek amacıyla kullanılmıştır. Bu araştırmada yapılan çoklu hiyerarşik regresyon analizinde bağımlı değişken olan çok boyutlu sportmenlik yönelimi belirlemek için kontrol değişkeni olan antrenörün yaşı, cinsiyeti, sporcuyla kaç yıl çalıştığı, sporcunun cinsiyeti, spor deneyimi ve spor branşı değişkenleri modele birinci adımda, diğer bağımsız değişken olan sporda liderlik stili alt boyutları ise modele ikinci adımda dahil edilmiştir. Verilerin analizi SPSS 21 paket programında yapılmış olup, anlamlılık düzeyi 0,05 kabul edilmiştir.

3.6 Sınırlılıklar

Çalışmaya 16 yaş ve üzeri en az 2 yıl spor deneyimine sahip ve İstanbul ilinde spor yapan bireysel spor branşlarından tenis, güreş, judo, kürek, atıcılık, karate, kick boks, yüzme, cimmastik ve atletizm; takım sporlarından, basketbol, voleybol ve futbol branşlarından sporcular dahil edilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırma ilişkisel tarama modelinde olduğu için, elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistik, çoklu hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışmada çoklu hiyerarşik regresyon analizi bağımsız değişkenler olan Demokratik antrenörlük, açıklayıcı-ödüllendirici antrenörlük ve otokratik antrenörlük bağımlı değişkenler olan sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı boyutlarını belirlemedeki rolünü test etmek amacıyla kullanılmıştır. Bu araştırmada yapılacak çoklu hiyerarşik regresyon analizinde bağımlı değişken olan çok boyutlu sportmenlik yönelimi belirlemek için kontrol değişkeni olan sporcuyla kaç yıl çalıştığı, sporcunun cinsiyeti, spor deneyimi ve spor türü değişkenleri modele birinci adımda, diğer bağımsız değişken olan sporda liderlik stili alt boyutları ise modele ikinci adımda dahil edilmiştir ve elde edilen değerler aşağıda alt başlıklar halinde tablolar ile sunulmuştur.

4.1.Genç Sporcularda algılanan Antrenör Liderlik Stilinin Sporcu Cinsiyetine göre karşılaştırılması

Tablo 4.1’de genç sporcularda algılanan antrenör liderlik stilinin sporcu cinsiyetine göre karşılaştırılması sonucu elde edilen bağımsız örneklem t-test analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.1: Genç Sporcularda algılanan Antrenör Liderlik Stilinin Sporcu Cinsiyetine göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.

	Sporcu Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	t	p
Demokratik Davranış	Kadın	182	4,02	0,90	-0,826	0,410
	Erkek	210	4,10	1,00		
Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış	Kadın	182	4,43	0,78	1,048	0,296
	Erkek	210	4,34	0,99		
Otokratik Davranış	Kadın	182	2,89	1,23	-4,718	0,000
	Erkek	210	3,49	1,28		

Sporda liderlik ölçeği alt boyutlarında en yüksek ortalama değer kadınlarda ve erkeklerde açıklayıcı ve ödüllendirici davranış alt boyutunda elde edilmiştir (sırası ile $\bar{x}_{kadın} = 4,43 \pm 0,78$ ve $\bar{x}_{erkek} = 4,34 \pm 0,99$. En düşük ortalama değer ise her iki

cinsiyette ($\bar{x}_{kadın} = 2,89 \pm 1,23$) ve ($\bar{x}_{erkek} = 3,49 \pm 1,28$) otokratik davranış alt ölçeğinde elde edilmiştir.

Bağımsız örneklem t test analiz sonuçlarına göre demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış alt boyutlarında istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunmazken; otokratik davranış alt boyutunda kadın ve erkek sporcularda göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t(390) = -4,71$; $p < 0,01$). Erkek sporcular antrenörlerinde algıladıkları otokratik liderlik stili ortalamaları kadın sporculara göre daha yüksektir.

4.2. Genç Sporcularda algılanan Antrenör Liderlik Stilinin Branş Türüne göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Tablo 4.2’de genç sporcularda algılanan antrenör liderlik stilinin branş türüne göre karşılaştırılması sonucu elde edilen bağımsız örneklem t-test analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.2. Genç Sporcularda algılanan Antrenör Liderlik Stilinin Branş Türüne göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

	Branş Türü	N	\bar{X}	ss	t	p
Demokratik Davranış	Bireysel Spor	212	4,09	0,95	0,74	0,45
	Takım Spor	180	4,02	0,96		
Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış	Bireysel Spor	212	4,38	0,94	-0,09	0,92
	Takım Spor	180	4,39	0,86		
Otokratik Davranış	Bireysel Spor	212	3,45	1,24	4,01	0,00
	Takım Spor	180	2,93	1,29		

Sporla liderlik ölçeği alt boyutlarında en yüksek ortalama değer bireysel ve takım sporunda açıklayıcı ve ödüllendirici davranış alt boyutunda elde edilmiştir (sırası ile $\bar{x} = 4,38 \pm 0,94$ ve $\bar{x} = 4,39 \pm 0,86$). En düşük ortalama değer ise her iki spor türünde de ($\bar{x} = 3,45 \pm 1,23$) ve ($\bar{x} = 2,93 \pm 1,28$) otokratik davranış alt ölçeğinde elde edilmiştir.

Bağımsız örneklem t test analiz sonuçlarına göre demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış alt boyutlarında istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunmazken; otokratik davranış alt boyutunda bireysel ve takım sporu anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t(390) = 4,01$; $p < 0,01$). Bireysel spor branşlarındaki sporcuların

antrenörlerinde algıladıkları otokratik liderlik stili ortalamaları takım sporlarındaki sporculara göre daha yüksektir.

4.3.Genç Sporcularda algılanan Antrenör Liderlik Stilinin Antrenör Yaş Grubuna göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Tablo 4.3'te genç sporcularda algılanan antrenör liderlik stilinin antrenör yaş grubuna göre karşılaştırılması sonucu elde edilen bağımsız örneklem t-test analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.3. Genç Sporcularda algılanan Antrenör Liderlik Stilinin Antrenör Yaş Grubuna göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

	Antrenör Yaş Grubu	N	\bar{X}	ss	t	p
Demokratik Davranış	22- 41 yaş grubu	267	4,0390	,98384	-0,78	0,43
	42- 60 yaş grubu	125	4,1208	,91222		
Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış	22- 41 yaş grubu	267	4,3398	,99140	-1,76	0,07
	42- 60 yaş grubu	125	4,4914	,68353		
Otokratik Davranış	22- 41 yaş grubu	267	3,0090	1,24945	-4,81	0,00
	42- 60 yaş grubu	125	3,6672	1,28413		

Sporda liderlik ölçeği alt boyutlarında en yüksek ortalama değer 22-41 yaş grubu antrenörlerde ve 42-60 yaş grubu antrenörlerde sporda Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış alt boyutunda elde edilmiştir (sırası ile $\bar{X}_{22-41 \text{ yaş grubu}}=4,33 \pm 0,99$ ve $\bar{X}_{42-60 \text{ yaş grubu}}=4,49 \pm 0,68$). En düşük ortalama değer ise her iki antrenör yaş grubunda ($\bar{x}_{22-41 \text{ yaş grubu}}=3,00 \pm 1,24$) v ($\bar{x}_{42-60 \text{ yaş grubu}}=3,66 \pm 1,28$) otokratik davranış alt ölçeğinde elde edilmiştir.

Bağımsız örneklem t test analiz sonuçlarına göre demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış alt boyutlarında istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunmazken; otokratik davranış alt boyutunda 22- 41 ve 42- 60 antrenör yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{(390)} = -4,81$; $p<0,01$). Genç sporcularda 42-60

Antrenör yaş grubu, 22-41 yaş grubuna göre otokratik davranış alt boyutundaki ortalaması yüksektir.

4.4.Genç Sporcularda sportmenlik türünün antrenör yaş grubuna göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Tablo 4.4'te genç sporcularda sportmenlik türünün antrenör yaş grubuna göre karşılaştırılması sonucu elde edilen bağımsız örneklem t-test analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.4. Genç Sporcularda sportmenlik türünün antrenör yaş grubuna göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

	Antrenör Yaş Grubu	N	\bar{X}	ss	t	p
Sosyal Normlara Uyum	22 – 41 yaş grubu	267	4,11	1,18	0,19	0,84
	42 – 60 yaş grubu	125	4,08	1,14		
Kurallara ve Yönetime Saygı	22 – 41 yaş grubu	267	4,10	1,17	-1,85	0,06
	42 – 60 yaş grubu	125	4,23	0,63		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	22 – 41 yaş grubu	267	4,24	1,27	-3,52	0,00
	42 – 60 yaş grubu	125	4,66	0,63		
Rakibe Saygı	22 – 41 yaş grubu	267	3,80	1,12	-1,80	0,07
	42 – 60 yaş grubu	125	3,99	0,90		

Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği alt boyutlarında en yüksek ortalama değer 22-41 yaş grubu antrenörlerde ve 42-60 yaş grubu antrenörlerde sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda elde edilmiştir (sırası ile $\bar{X}_{22-41 \text{ yaş grubu}}=4,24 \pm 1,27$ ve $\bar{X}_{42-60 \text{ yaş grubu}}=4,66 \pm 0,63$. En düşük ortalama değer ise her iki antrenör yaş grubunda ($\bar{X}_{22-41 \text{ yaş grubu}}=3,80 \pm 1,12$) ve ($\bar{X}_{42-60 \text{ yaş grubu}}=3,99 \pm 0,90$ rakibe saygı alt ölçeğinde elde edilmiştir.

Bağımsız örneklem t test analiz sonuçlarına göre sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, rakibe saygı alt boyutlarında istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunmazken; sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda 22- 41 ve 42- 60 antrenör yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{(390)} = -3,92$; $p < 0,01$). Genç sporcuların sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutundaki ortalamaları 42-60 antrenör yaş grubunda, 22-41 antrenör yaş grubuna göre daha yüksektir.

4.5. Genç Sporcularda sportmenlik türünün sporcu cinsiyetine göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Tablo 4.5'te genç sporcularda sportmenlik türünün sporcu cinsiyetine göre karşılaştırılması sonucu elde edilen bağımsız örneklem t-test analizi sonuçları verilmiştir.

	Sporcu Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	t	p
Sosyal Normlara Uyum	Kadın	182	4,21	1,14	1,84	0,06
	Erkek	210	4,00	1,19		
Kurallara ve Yönetime Saygı	Kadın	182	4,23	1,10	1,35	0,17
	Erkek	210	4,09	0,97		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Kadın	182	4,36	1,12	-0,24	0,80
	Erkek	210	4,39	1,13		
Rakibe Saygı	Kadın	182	3,92	1,05	1,08	0,28
	Erkek	210	3,81	1,06		

Tablo 4.5. Genç Sporcularda sportmenlik türünün sporcu cinsiyetine göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği alt boyutlarında en yüksek ortalama değer kadın ve erkek grubu sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda elde edilmiştir (sırası ile \bar{X} kadın : $4,36 \pm 1,12$ ve \bar{X} erkek = $4,39 \pm 1,06$) . En düşük ortalama değer ise her grupta (\bar{X} kadın: $3,92 \pm 1,05$) ve (\bar{X} erkek = $3,81 \pm 1,06$) rakibe saygı alt ölçeğinde elde edilmiştir.

Bağımsız örneklem t test analiz sonuçlarına göre sosyal normlara uyum ($t_{(390)} = 1,84$; $p > 0,05$), kurallara ve yönetime saygı ($t_{(390)} = 1,35$; $p > 0,05$), rakibe saygı ($t_{(390)} =$

-0,24; $p>0,05$) ve sporda sorumluluklara bağıllık ($t(390) = 1,08$; $p>0,05$) alt boyutlarında istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunmamıştır.

4.6. Genç Sporcularda sportmenlik türünün spor deneyimine göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Tablo 4.6’da genç sporcularda sportmenlik türünün sporcu cinsiyetine göre karşılaştırılması sonucu elde edilen bağımsız örneklem t-test analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.6. Genç Sporcularda sportmenlik türünün spor deneyimine göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

	Spor Deneyim	N	\bar{X}	ss	t	P
Sosyal Normlara Uyum	2-10 yıl arası	350	4,06	1,17	-	0,09
	11 yıl ve üstü	42	4,39	1,10	1,69	
Kurallara ve Yönetime Saygı	2-10 yıl arası	350	4,16	1,03	0,40	0,68
	11 yıl ve üstü	42	4,09	1,03		
Sporda Sorumluluklara Bağıllık	2-10 yıl arası	350	4,36	1,11	-	0,57
	11 yıl ve üstü	42	4,47	1,21	0,55	
Rakibe Saygı	2-10 yıl arası	350	3,86	1,04	0,09	0,92
	11 yıl ve üstü	42	3,85	1,18		

Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği alt boyutlarında en yüksek ortalama değer 2-10 yıl arası ve 11 yıl ve üstü sporda sorumluluklara bağıllık alt boyutunda elde edilmiştir (sırası ile \bar{X} 2-10 yıl arası: $4,36 \pm 1,11$ ve \bar{X} 2-10 yıl arası: $4,47 \pm 1,21$). En düşük ortalama değer ise her grupta (\bar{X} 2-10 yıl arası: $3,86 \pm 1,04$) ve (\bar{X} 11 yıl ve üstü = $3,85 \pm 1,18$) rakibe saygı alt ölçeğinde elde edilmiştir.

Bağımsız örneklem t test analiz sonuçlarına göre sosyal normlara uyum ($t(390) = -1,69$; $p>0,05$), kurallara ve yönetime saygı ($t(390) = 0,40$; $p>0,05$), rakibe saygı ($t(390) = 0,09$; $p>0,05$) ve sporda sorumluluklara bağıllık ($t(390) = -0,55$; $p>0,05$) alt boyutlarında istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunmamıştır.

4.7.Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporcunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporcunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Sosyal Normlara Uyumuna İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Sporcu ve antrenörün çalışma süresi, sporcunun cinsiyeti, spor türü, sporcunun deneyim süresi sporcuların algıladığı liderlik stilinin sporcuların sportmenlik yönelimlerinden sosyal normlara uyumuna ilişkin rolünü test etmek amacı ile yapılan hiyerarşik çoklu regresyon analizi Tablo 4.7’de verilmiştir. Sosyal normlara uyum puanını yordayan değişkenleri belirlemek için gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizinde; birinci adımda sporcu ve antrenörün çalışma süresi, sporcunun cinsiyeti, spor türü, sporcunun deneyim süresi değişkenleri, ikinci adımda ise liderlik stili alt boyutları girilmiştir.

	B	β	t	p	R	R ²	Düzenlenmiş R ²	F _(df)
Model 1								
Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi	0,10	0,06	0,21	0,82				
Cinsiyet	-0,40	-0,29	-2,04	0,04	0,17	0,03	0,01	1,95 _(6,385)
Spor Türü	-0,04	0,13	0,99	0,31				
Sporcunun Deneyim Süresi	0,08	0,06	0,21	0,82				
Model 2								
Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi	0,11	0,07	0,27	0,78				
Cinsiyet	-0,31	-0,20	-1,58	0,11				
Spor Türü	-0,04	0,13	1,09	0,27				
Sporcunun Deneyim Süresi	0,67	0,40	2,16	0,03	0,46	0,21	0,19	11,56** _(9,382)
Demokratik Davranış	-0,08	-0,02	-0,20	0,84				
Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış	0,61	0,58	5,41	0,00				
Otokratik Davranış	-0,55	-0,04	-1,02	0,30				
Eğitici ve Destekleyici Davranış	0,72	0,53	3,30	0,00				

*p < 0.05 ** p < 0.01

Tablo 4.7. Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Sosyal Normlara Uyumuna İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Birinci adımda modele dâhil edilen sporcu ve antrenörün çalışma süresi, cinsiyet, spor türü, ve sporcunun deneyim süresi özgün katkısının model içerisinde anlamlı olmadığı görülmektedir (R=0,17; R²=0,03; Düzeltmiş R²=0,01; F_(6,385)=1,95, p>0,05).

Modele ikinci adımda girilen demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış, otokratik davranış özgün katkısı model içerisinde anlamlı olduğu

görülmektedir ve sosyal normlara uyum alt boyutunun yordanmasına katkısı %19'tur ($R=0,46$; $R^2=0,21$; Düzeltilmiş $R^2=0,19$; ($F_{(9,382)} = 11,56$, $p<0,05$).

Yapılan regresyon analizi sonucunda modelin ikinci adımında girilen spor için liderlik ölçeğinin açıklayıcı ve ödüllendirici davranış ($\beta= 0,58$, $p<0,05$) ve eğitici ve destekleyici davranış ($\beta = 0,72$, $p<0,05$) alt boyutlarının çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinin sosyal normlara uyum alt boyut düzeyini yordadığı görülmüştür. Açıklayıcı ve ödüllendirici davranış değişkeni ile eğitici ve destekleyici davranış değişkeni sosyal normlara uyum alt boyutunun pozitif yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Açıklayıcı ve ödüllendirici davranıştaki bir birimlik artış sosyal normlara uyumda 0,61, $B = 0,61$ puanlık artış sağlarken, eğitici ve ödüllendirici davranışta bir birimlik artış ise 0,72, $B= 0,72$ puanlık artış sağlamaktadır. Durbin-Watson katsayısı 1,855 olarak bulunmuştur ve model genel olarak anlamlıdır. Tolerans değeri 0,30- 0,92 arasında, VIF değeri 1,08- 2,47 arasında bulunmuştur.

4.8. Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporçunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporçunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Kurallara ve Yönetime Saygıya İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Sporcu ve antrenörün çalışma süresi, sporçunun cinsiyeti, spor türü, sporçunun deneyim süresi sporcuların algıladığı liderlik stilinin sporcuların sportmenlik yönelimlerinden kurallara ve yönetime saygıya ilişkin rolünü test etmek amacı ile yapılan hiyerarşik çoklu regresyon analizi Tablo 4.8'da verilmiştir. Kurallara ve yönetime saygı puanını yordayan değişkenleri belirlemek için gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizinde; birinci adımda sporcu ve antrenörün çalışma süresi, sporçunun cinsiyeti, spor türü, sporçunun deneyim süresi değişkenleri, ikinci adımda ise liderlik stili alt boyutları girilmiştir.

Tablo 4.8. Sporcun ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporcunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporcunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Kurallara ve Yönetime Saygıya İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

	B	β	t	p	R	R ²	Düzenlenmiş R ²	F(df)
Model 1								
Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi	0,15	0,16	0,68	0,49				
Cinsiyet	-0,13	-0,25	-2,05	0,04	0,16	0,02	0,01	1,69 _(6,385)
Spor Türü	0,08	0,22	0,18	0,85				
Sporcunun Deneyim Süresi	-0,20	-0,16	-0,90	0,36				
Model 2								
Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi	0,18	0,19	0,96	0,33				
Cinsiyet	-0,10	-0,18	-1,77	0,07				
Spor Türü	0,01	0,03	0,31	0,75				
Sporcunun Deneyim Süresi	-0,05	-0,04	-0,27	0,78	0,60	0,36	0,34	23,96** _(9,382)
Demokratik Davranış	0,02	0,06	0,74	0,45				
Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış	0,64	0,61	7,17	0,00				
Otokratik Davranış	-0,04	-0,03	-1,00	0,31				
Eğitici ve Destekleyici Davranış	0,79	0,66	4,60	0,00				

*p < 0.05 ** p < 0.01

Birinci adımda modele dâhil edilen sporcun ve antrenörün çalışma süresi, cinsiyet, spor türü, ve sporcunun deneyim süresi özgün katkısının model içerisinde anlamlı olmadığı görülmektedir (R=0,16; R²=0,02; Düzeltilmiş R²=0,01; F_(6,385)=1,69, p>0,05).

Modele ikinci adımda girilen demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış, otokratik davranış özgün katkısı model içerisinde anlamlı olduğu görülmektedir ve kurallara ve yönetime saygı alt boyutunun yordanmasına katkısı %34'tür ($R=0,60$; $R^2 = 0,36$; Düzeltilmiş $R^2=0,34$; ($F_{(9,382)} = 23,96$, $p<0,05$).

Yapılan regresyon analizi sonucunda modelin ikinci adımında girilen spor için liderlik ölçeğinin açıklayıcı ve ödüllendirici davranış ($\beta= 0,61$, $p<0,05$) ve eğitici ve destekleyici davranış ($\beta= 0,66$, $p<0,05$) alt boyutunun çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinin kurallara ve yönetime saygı alt boyut düzeyini yordadığı görülmüştür. Açıklayıcı ve ödüllendirici davranış değişkeni ile kurallara ve yönetime saygı alt boyutunun pozitif yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Açıklayıcı ve ödüllendirici davranıştaki bir birimlik artış kurallara yönetim ve saygıda 0,64, $B = 0,64$ puanlık artış sağlarken, eğitici ve ödüllendirici davranışta bir birimlik artış ise 0,79, $B= 0,79$ puanlık artış sağlamaktadır. Durbin-Watson katsayısı 1,702 olarak bulunmuştur ve model genel olarak anlamlıdır. Tolerans değeri 0,30- 0,92 arasında, VIF değeri 1,08- 2,47 arasında bulunmuştur.

4.9. Sporcun ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporcunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporcunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Sporda Sorumluluklara Bağlılığına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Sporcu ve antrenörün çalışma süresi, sporcunun cinsiyeti, spor türü, sporcunun deneyim süresi sporcuların algıladığı liderlik stilinin sporcuların sportmenlik yönelimlerinden sporda sorumluluklara bağlılığına ilişkin rolünü test etmek amacı ile yapılan hiyerarşik çoklu regresyon analizi Tablo 4.9'de verilmiştir. Sporda sorumluluklara bağlılık puanını yordayan değişkenleri belirlemek için gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizinde; birinci adımda sporcun ve antrenörün çalışma süresi, sporcunun cinsiyeti, spor Türü, sporcunun deneyim süresi değişkenleri, ikinci adımda ise liderlik stili alt boyutları girilmiştir.

Tablo 4.9. Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Sporda Sorumluluklara Bağlılığına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

	B	β	t	p	R	R ²	Düzenlenmiş R ²	F _(df)
Model 1								
Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi	0,04	0,12	0,46	0,64				
Cinsiyet	-0,01	-0,10	-0,77	0,44	0,16	0,02	0,01	1,77 _(6,385)
Spor Türü	0,01	0,22	0,18	0,85				
Sporcunun Deneyim Süresi	0,40	-0,64	-0,32	0,74				
Model 2								
Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi	0,06	0,16	0,76	0,44				
Cinsiyet	-0,01	-0,00	-0,07	0,94				
Spor Türü	0,12	0,02	0,22	0,82				
Sporcunun Deneyim Süresi	0,38	0,06	0,39	0,69	0,62	0,38	0,37	26,74** _(9,382)
Demokratik Davranış	-0,06	-0,06	-0,71	0,47				
Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış	0,81	0,80	8,80	0,00				
Otokratik Davranış	-0,05	-0,00	-0,21	0,82				
Eğitici ve Destekleyici Davranış	1,02	0,78	3,43	0,00				

*p < 0.05 ** p < 0.01

Birinci adımda modele dâhil edilen sporcu ve antrenörün çalışma süresi, cinsiyet, spor türü ve sporcunun deneyim süresi özgün katkısının model içerisinde anlamlı olmadığı görülmektedir (R=0,16; R²=0,02; Düzeltilmiş R²=0,01; F_(6,385)=1,77, p>0,05).

Modele ikinci adımda girilen demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış, otokratik davranış özgün katkısı model içerisinde anlamlı olduğu

görülmektedir ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunun yordanmasına katkısı %37'dir ($R=0,62$; $R^2 = 0,38$; Düzeltilmiş $R^2=0,37$; ($F_{(9,382)} = 26,74$, $p<0,05$).

Yapılan regresyon analizi sonucunda modelin ikinci adımında girilen spor için liderlik ölçeğinin açıklayıcı ve ödüllendirici davranış ($\beta= 0,80$, $p<0,05$) ve eğitici ve destekleyici davranış ($\beta= 0,78$, $p <0,05$) alt boyutunun çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinin alt boyut düzeyini yordadığı görülmüştür. Açıklayıcı ve ödüllendirici davranış değişkeni ile sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunun pozitif yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Açıklayıcı ve ödüllendirici davranıştaki bir birimlik artış sporda sorumluluklara bağlılıkta 0,81, $B = 0,81$ puanlık artış sağlarken, eğitici ve ödüllendirici davranışta bir birimlik artış ise 1,02, $B= 1,02$ puanlık artış sağlamaktadır. Durbin-Watson katsayısı 1,788 olarak bulunmuştur ve model genel olarak anlamlıdır. Tolerans değeri 0,30- 0,92 arasında, VIF değeri 1,08- 2,47 arasında bulunmuştur.

4.10. Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporçunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporçunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Rakibe Saygıya İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Sporcu ve antrenörün çalışma süresi, sporçunun cinsiyeti, spor türü, sporçunun deneyim süresi sporcuların algıladığı liderlik stilinin sporcuların sportmenlik yönelimlerinden rakibe saygıya ilişkin rolünü test etmek amacı ile yapılan hiyerarşik çoklu regresyon analizi Tablo 4.10'da verilmiştir. Rakibe saygı puanını yordayan değişkenleri belirlemek için gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizinde; birinci adımda sporcu ve antrenörün çalışma süresi, sporçunun cinsiyeti, spor türü, sporçunun deneyim süresi değişkenleri, ikinci adımda ise liderlik stili alt boyutları girilmiştir.

Tablo 4.10. Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi, Sporunun Cinsiyeti, Spor Türü, Sporunun Deneyim Süresi Sporcuların Algıladığı Liderlik Stilinin Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinden Rakibe Saygıya İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

	B	β	t	p	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	F(df)
Model 1								
Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi	-1,01	-0,19	-0,07	0,93				
Cinsiyet	-0,12	-0,20	-1,55	0,12	0,14	0,02	0,05	1,34 _(6,385)
Spor Türü	-0,00	-0,00	-0,02	0,98				
Sporunun Deneyim Süresi	-0,30	-0,12	-0,71	0,47				
Model 2								
Sporcu ve Antrenörün Çalışma Süresi	0,99	0,06	0,29	0,77				
Cinsiyet	-0,15	-0,25	-2,26	0,02				
Spor Türü	0,09	0,04	0,42	0,67				
Sporunun Deneyim Süresi	0,05	-0,02	-0,14	0,88	0,54	0,29	0,27	17,75** _(9,382)
Demokratik Davranış	0,39	0,40	4,76	0,00				
Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış	0,19	0,16	1,765	0,07				
Otokratik Davranış	0,04	0,05	1,41	0,15				
Eğitici ve Destekleyici Davranış	0,32	0,26	1,71	0,09				

*p < 0.05 ** p < 0.01

Birinci adımda modele dâhil edilen sporcu ve antrenörün çalışma süresi, cinsiyet, spor türü ve sporunun deneyim süresi özgün katkısının model içerisinde anlamlı olmadığı görülmektedir (R=0,14; R²=0,02; Düzeltilmiş R²=0,05; F_(6,385) = 1,34, p>0,05).

Modele ikinci adımda girilen demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış, otokratik davranış özgün katkısı model içerisinde anlamlı olduğu görülmektedir ve rakibe saygı alt boyutunun yordanmasına katkısı %27'tur (R=0,54; R² =0,29; Düzeltilmiş R²=0,27; (F_(9,382) = 17,75, p<0,05).

Yapılan regresyon analizi sonucunda modelin ikinci adımında girilen spor için liderlik ölçeğinin Demokratik Davranış ($\beta= 0,40$, $p<0,05$) alt boyutunun çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinin Rakibe Saygı alt boyut düzeyini yordadığı görülmüştür. Demokratik davranış değişkeni ile rakibe saygı alt boyutunun pozitif yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Demokratik davranıştaki bir birimlik artış rakibe saygıda 0,39, $B= 0,39$ puanlık artış sağlamaktadır. Durbin-Watson katsayısı 1,830 olarak bulunmuştur ve model genel olarak anlamlıdır. Tolerans değeri 0,30- 0,92 arasında, VIF değeri 1,08- 2,47 arasında bulunmuştur.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın öncelikli amacı takım ile bireysel spor branşları ile uğraşan genç sporcuların algılanan antrenörlük stilleri ile genç sporculardaki sportmenliği belirlemedeki etkisini incelemektir. Araştırmanın ikincil amacı ise algılanan antrenörlük stiline; cinsiyet ve sporcu cinsiyeti, branş türü, antrenör yaşına göre ve genç sporculardaki sportmenlik türünün antrenör yaş grubuna göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Bu bölümde, araştırmada elde edilen sonuçlar, alan yazında var olan algılanan antrenörlük lider stilleri ve sportmenlik biçimleri ile yapılmış önceki araştırmalar dahilinde tartışılmıştır. Bölüm bitiminde araştırmanın amacı yönünde önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Tartışma

5.1.1. Algılanan antrenörlük stillerinin genç sporculardaki sportmenliği belirlemedeki rolü

Algılanan antrenörlük liderlik stillerinin genç sporculardaki sportmenlik ilişkisinin incelenmesine yönelik sonuçlara bakıldığında, algılanan liderlik stillerinin; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarını yordadığı görülmüştür. Buna göre algılanan antrenör stillerinden açıklayıcı ve ödüllendirici davranış, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarını yordadığı görülürken, demokratik davranış stiline ise genç sporcu sportmenlik yönelimi olarak rakibe saygı alt boyut düzeyini yordadığı görülmüştür. Hom'un (2008) antrenörlük etkinliği modeli, antrenörlerin inançlarının davranışlarını etkileyeceğini, antrenörlerin davranışlarının sporcuların antrenörlerinin davranışlarına ilişkin algılarını etkileyeceğini ve sporcuların antrenörlerinin davranışlarına ilişkin algılarının sporcuların inançlarını etkileyeceğini öne süren bir dizi doğrudan bağlantı önermektedir. Buna göre mevcut araştırmadaki bulgular modelin öngürüsünü desteklemektedir. Kao ve arkadaşları (2020) yılında liderlik stilleri üzerine yaptığı bir çalışmada dönüşümsel liderliğin biçiminin sporcularda daha pekiştirici etkilere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Arthur-Banning ve arkadaşları (2009), basketbol koçlarının olumsuz davranışlardan daha olumlu davranışlar sergilediğini bulmuşlardır. Ayrıca sporcuların algıladıkları antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimleri arasında pozitif yönde ilişki olduğu

sonucuna varılmıştır. Buna göre, sporcu öğrencilerin genel anlamda sporda sorumluluklara ve sosyal normlara bağlı, ayrıca kurallara ve yönetime birer sporcu oldukları ifade edilmiştir (Güllü,2018). Stornes ve Bru (2002) da araştırmalarında; antrenörün liderliğinin sporcuların fair-play ve prososyal davranışları ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ispat etmiştir.

Ayrıca elde edilen bulgulara göre, algılanan antrenör liderlik stillerinin sportmenlik davranışları ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi vardır. Örneğin, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış değişkeninin sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, demokratik davranışının ise rakibe saygı arasında anlamlı olarak pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Antrenördeki algılanan açıklayıcı ve ödüllendirici davranış seviyesi artarsa genç sporcuların sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklarda bağlılık davranışlarını sergilemeye daha çok eğilim göstermesi demektir. Balçıkkanlı (2010) araştırmasının sonunda elde edilen sonuçlara göre, sporcuların algıladıkları antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimleri arasında pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre, sporcu öğrencilerin genel anlamda sporda sorumluluklara ve sosyal normlara bağlı, ayrıca kurallara ve yönetime birer sporcu oldukları ifade edilmiştir. Ayrıca, antrenördeki davranışının demokratik eğilim göstermesi genç sporcularda rakibe saygı davranışını daha pekiştirdiği söylenebilir. Mevcut araştırmada rakibe saygı demokratik tutum ile ilgiliyken, Güllü ve Şahin (2018) de rakibe saygı değişkenini cinsiyet ile ilişkilendirmiştir. Buna göre, Güllü ve Şahin (2018) yılında milli güreşçilerle beraber sportmenlik yönelimleri hakkında bir çalışma yapmışlardır. 42 güreşçiyle yapılmış olan çalışmanın sonucunda kadın milli güreşçilerin erkek milli güreşçilerle kıyaslandığında, rakibe saygı yönelimleri daha az bulunmuştur.

Garland ve Barry (1988), futbol branşındaki sporcuların performansını etkileyen birtakım kişilik özellikleri ve lider davranışlarını araştırdığı çalışmasında, performansa önemli yönden katkısı olduğunu ortaya koymuşlardır. Örneğin gruba bağlı olan futbolcuların dışa dönük, açık fikirli ve duygusal açıdan dengeli üstelik antrenörden algılamış oldukları antrenmanı ve pozitif geri bildirim içeren performansı arttırdığı öne sürülmüştür. Öte yandan, antrenörünün otokratik kararlar verdiği sporcuların sağlayan

oyuncuların performanslarının diğer gruba kıyasla daha düşük seviyede olduğu sonucuna varılmıştır.

Stornes (2001) erkek hentbol oyuncularında yaptığı bir çalışmada, antrenörün sözel davranış türünün oyuncunun algısını şekillendirdiğini ortaya koymuş ve olumlu konuşmalarda sporcularda daha olumlu davranışlar ortaya konduğunu ve bunun motivasyonla ilişkisini gözler önüne sermiştir.

Yine sportmenlik yönelimi ve sporcuların antrenörleriyle olan ilişkinin incelendiği bir başka çalışmada, sporcular rakiplere nispeten düşük saygı duyduklarını bildirdiler (Stornes ve Bru, 2002). Ayrıca, bu çalışmada, sporcuların rakiplerine yönelik kendilerinin bildirdiği sportmenlik yönelimleri, sporcuların antrenörlerinin rakibe yönelik sportmenlik davranışlarına ilişkin algılarından tutarlı bir şekilde daha düşüktü.

Schliesman (1987) üniversite sporcuları ile yürütmüş olduğu çalışmasında, sosyal destek ve demokratik davranış ile genel liderlik tatmini arasında pozitif bir ilişki olduğunu söylemiştir. Ek olarak demokratik davranış ve sosyal desteğin daha fazla algılanmasının sporcu açısından daha büyük bir tatmin sağladığı vurgulanmıştır.

McGuckin ve arkadaşları (2022) yaptığı liderlik stilleri araştırmasında, zıt liderlik davranışlarının dönüşümsel liderlik biçiminin güveni artırmaya karşı saygı oluşturma davranışı ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Buradaki sonuca göre araştırmamızın bulguları bu araştırma ile paralellik göstermektedir.

5.1.2. Genç Sporcularda Algılanan Antrenör Liderlik Stilinin Sporcu Cinsiyeti, Branş türü, Antrenör Yaş Grubuna göre incelenmesi

Genç sporcularda algılanan antrenör liderlik stilinin sporcu cinsiyeti, branş türü, antrenör yaş grubuna değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre sporcu cinsiyetine göre demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış alt boyutlarında istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunmazken; otokratik davranış alt boyutunda kadın ve erkek sporcularda göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Erkek sporcular antrenörlerinde algıladıkları otokratik liderlik stili ortalamaları kadın sporculara göre daha yüksektir. Buradaki bulgu ise Cruz ve Kim'in 2017'de yaptıkları çalışma ile açıklanabilir. Buna göre, Cruz ve Kim (2017) genç sporcularla yaptıkları bir çalışmada, genç olanlar eğitici ve destekleyici lider davranışını tercih etmektedir.

Erkek sporcular, kadın antrenörler söz konusuysen erkek antrenörün liderlik tutumuna göre daha demokratik tutumu tercih ederken, kadın sporcular da erkek antrenörlerde, kadın antrenörlere kıyasla daha demokratik tutum algıladıkları sonucu çıkmıştır.

Literatür her ne kadar ergenler ve genç yetişkinlerle yapılan çalışmalarla sınırlı olsa da yaş ahlaki gelişimi etkileyen bir diğer demografik değerdir.

Yaş farkının incelendiği iki farklı çalışmanın sonuçlarını değerlendirdiğimizde; ikisi de erkek futbol oyuncularının maç esnasında kameraya kaydedilen görüntüleriyle gerçekleştirilmiştir. İlk çalışmada, on üç yaş altı, on beş yaş altı ve on yedi yaş altı olmak üzere üç farklı grupta toplanmıştır katılımcılar. Araştırma bulgularına göre, üçüncü ve yaşı en fazla olan grup diğer iki grupla karşılaştırıldığında daha fazla anti-sosyal davranış gösterirken, yine en genç gruba kıyasla daha az yardımsever davranışta bulunmuştur (Kavussanu, 2006).

Diğer çalışma ise, yaşları sekiz ile 25 yaş arasında değişen katılımcılarla gerçekleştirilmiştir. Altı farklı takım yapılmış ve her bir takım üç oyun boyunca gözlemlenmiştir. Sözsüz saldırganlık ve düşmanca saldırganlık ölçülmüştür. Çocuklar ergen gruba göre daha az sözsüz şiddet uygularken, ergenler de yetişkinlere göre daha az sözsüz şiddet uygulamıştır. Düşmanca saldırganlık incelendiğinde herhangi bir farka rastlanmamıştır (Romand ve arkadaşları,2009).

Tekeli (2017) ortaöğretim öğrencileri ile gerçekleştirmiş olduğu çalışma sonucunda yaş değişkenine göre olan alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmiştir.

Aslında genç sporcularla yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar mevcuttur. Hem araştırmamız destekleyen hem de aksini söyleyen çalışmalar alan yazında vardır. Kadın sporcuların erkek sporculara göre daha az agresif davranışlar gösterdiği dolayısıyla daha çok sportmenlik yöneliminde bulduklarından bahsedilmiştir (Shields ve diğerleri,2007). Beklenenin tam tersi sonuç veren bir diğer çalışmada ise kadın futbolcuların erkek futbolculara göre oyun sırasında daha agresif davrandıkları ortaya konmuştur (Miller, Roberts ve Ommundsen, 2004).

Bir diğer çalışma ise Elik (2017), futbol branşındaki sporcuların çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinde bulunan kurallara ve yönetime saygı, rakibe saygı alt

boyutlarının ve de genel sportmenlik düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur.

Yine yukarıdaki çalışmaya benzer sonucu Gürpınar ve Kurşun (2013) basketbolcular ve futbolcular ile yürüttükleri çalışmada ortaya koymuştur. Yaşı daha büyük olan grupların çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinde kurallara ve yönetime saygı, rakibe saygı ve toplam sportmenlik puanları diğer yaş gruplarına göre daha fazla çıkmıştır. Çalışmanın sonucunu yani daha genç gruptaki sporcuların sportmenlik puanlarının düşük çıkmasını, bu yaş grubunda yer alan sporcuların sportmenlikten önce başarıyı daha önde tuttukları için sportmenliğin arka planda kalması söz konusu olarak açıklamışlardır.

Öte yandan Guivernau ve Duda 2002 yılında genç sporcularla yaptıkları çalışmada erkek ve kadın sporcular arasında bir fark olmaksızın, ahlaki iklimin başkaları tarafından etkilerle şekillenebileceğini ve hem kadın hem de erkek sporcuların, koçları onları agresif davranışlar göstermeleri konusunda desteklediklerinde benzeri davranışları göstermeye daha yatkın olduklarının altını çizmiştir.

Bolter ve Lucas (2018) kadın ve erkek antrenörlerin yine farklı cinsiyetteki sporcuların sportmenlik davranışlarını antrenörlerinden nasıl öğrendikleriyle ilgili bir araştırma yürütmüştür. Araştırma bulgularına göre antrenörün cinsiyeti sporcuya sportmenliği nasıl öğrettikleri konusunda belirleyici bir rol oynamıştır. Antrenörlerin değerlendirmelerine göre kadın ve erkeklerin davranışları konusundaki farklılıkları sebebiyle yine kadın ve erkek sporculara sportmenliği farklı şekillerde öğrettikleri sonucuna varılmıştır. Başka çalışmalarda da yaptığımız çalışmaya benzer sonuçlar görülmesi şaşırtıcı değildir.

Bolter ve Weiss (2013), sportmenliğin cinsiyetler arası farklılık göstermesine ilişkin antrenörlerin sahip olduğu cinsiyete yönelik önyargılardan ötürü farklı cinsiyetteki sporculara farklı yaklaşıtlarından bahseder. Antrenörler kadın sporcuların oyun içerisinde daha kibar ve daha saygılı olduklarını düşündükleri için onlara daha ılımlı bir ortamda agresif olmamayı öğretirken, erkek sporculara yönelik kazanmaları için daha agresif olmaları fikrini aşılrlar çünkü cinsiyet kalıpları yüzünden erkeklerin agresif davranışlara daha yatkın olduğu önyargıları var olabilmektedir.

Lu ve Hsu (2015) çalışmasına göre sporcuların algılanan otoriter liderlik, daha düşük sportmenlik seviyeleri ile ilişkiliydi. Buna karşılık, görev yönelimi, otokratik olmayan liderlik stilleriyle daha yüksek düzeyde sportmenlikle ilişkiliydi. Bizim çalışmamızın sonucuna bakıldığı zaman, antrenörün eğitici ve destekleyici davranışı sportmenlik davranışlarından sporda sorumluluklara bağlılığın pozitif yordayıcısı olduğu görülmüştü. Antrenöründen otokratik değil de eğitici ve destekleyici gibi görev yönelimli olabilecek bir liderlik stilini gören sporcuların aynı zamanda sporda sorumluluklarına daha bağlı olması ve dolayısıyla sportmenlikle ilişkilendirilmesi mümkündür.

Branş türüne göre demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış alt boyutlarında istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunmazken; otokratik davranış alt boyutunda bireysel ve takım sporu anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bireysel spor branşlarındaki sporcuların antrenörlerinde algıladıkları otokratik liderlik stili ortalamaları takım sporlarındaki sporculara göre daha yüksektir. Dolaylı etkiler sebebiyle, antrenörün algısındaki davranışlar ve kalıplar sporcular tarafından örnek alınabilmektedir. Ayrıca, takım sporlarındaki böyle bir etkinin araştırılmasındaki bir sonuç bunu destekler niteliktedir. Ulaş, Şenel, Karafil (2015) araştırmasında sportmenlik yöneliminin bazı bileşenlerinin, sporcuların antrenörlerden gelen sportmenlik algısının aracılık ettiği üzerinde doğrudan ve dolaylı etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Shields et al. (2007), genç sporcuların kendi bildirdikleri sportmenlik dışı davranışlarının en iyi, antrenörlerinin algılanan zayıf sportmenlik davranışları tarafından tahmin edildiğini bulmuşlardır. Toros ve Soyer (2015)'de basketbol koçlarının ebeveyn tutumlarının algıladıkları liderliği ve yaşam doyumları üzerine olan etkisine bakılmıştır. Takım söz konusu olduğunda, takımın görevlerin, tamamlama, hedefleri yerine getirme gibi konularda, koçların takımdakilerle etkili ve açık bir iletişim kurmasında etken olduğu ifade edilmiştir.

Bir başka çalışmada; 5 yıldan daha az süre hentbol oynayan sporcuların, 11 yıl ve üzerinde hentbol oynayan sporculara göre sportmenlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu sonucunu ispatlamışlardır. Özellikle rakibe saygı boyutunda ciddi farklılık bulunmuştur (Göksel ve Zorba,2017). Bu sonuçlara bakıldığı zaman daha genç yaşta daha kısa süre sporun içerisinde yer alanların sportmenliği daha çok benimsemesi,

fakat yaş ilerledikçe bu yönelimin azalması başarı beklentilerinin yükselmesi ve ödüle ulaşma arzusunun daha ön planda olmasıyla ilgili olabilir.

Shugge (2011) profesyonel olarak spor yapanlarla amatör olarak spor yapanlar arasında saygı ve rakibi önemseme konusunda farklılıklar olduğunu belirtmiştir.

Literatürde farklı sonuçlar veren çalışmalar da mevcuttur. Ipinmoroti (2002) yapmış olduğu araştırmasında, antrenörlük liderlik türünün spor türlerine göre değişip değişmediğini incelemiş ve sonucunda anlamlı bir fark bulamamıştır. Yani takım sporlarında ve bireysel sporlarda antrenörün liderlik davranışları çok fazla değişmediği vurgulanmıştır.

Antrenör yaş grubuna göre demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış alt boyutlarında istatistiksel yönden bir anlamlılık bulunmazken; otokratik davranış alt boyutunda 22- 41 ve 42- 60 antrenör yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Genç sporcularla çalışan 42-60 antrenör yaş grubunun, 22-41 yaş grubuna göre otokratik davranış alt boyutundaki ortalaması yüksektir.

Literatüre bakıldığında, yapılan bir çalışmada yaşı daha yüksek olan antrenörlerin yaşı daha genç olan antrenörlere göre hem demokratik hem de otokratik liderlik stilini tercih ettikleri vurgulanmıştır. Yaşı daha büyük olan antrenörler sporcularına karar verme, hedef belirleme gibi konularda sporcuları sürece daha çok dahil ettiklerini vurgulamışlardır. Demokratik ve otokratik alt boyutlarda yaşı daha büyük antrenörlerin ortalamaları yüksekken öte yandan eğitici destekleyici ve açıklayıcı ödüllendirici liderlik türlerinde anlamlı bir farklılığa rastlamadıklarının altını çizmişlerdir (Dimec ve Katjna, 2009).

5.1.3. Genç sporcularda sportmenlik türünün antrenör yaş grubuna göre incelenmesi

Genç Sporcularda sportmenlik türünün antrenör yaş grubuna anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, rakibe saygı alt boyutlarında istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunmazken; sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda 22- 41 ve 42- 60 antrenör yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Genç sporcuların sporda sorumluluklara bağlılık alt

boyutundaki ortalamaları 42-60 antrenör yaş grubunda, 22-41 antrenör yaş grubuna göre daha yüksektir.

Bu sonuçları değerlendirdiğimizde; kültürel olarak toplumumuzda bireylerin, yaşı daha büyük insanların tecrübelerine olan inancın fazla olduğunu ve bu inanç doğrultusunda saygının arttığını ve dolayısıyla o kişilerin söylediklerine daha önem verildiği ve yaptıklarının daha ciddiye alındığını söylemek mümkündür. Pek çok kültürde benzeri bir yaklaşım söz konusu olsa da Türk kültüründe en önem verilen şeylerden biri yaşı büyük olana saygı ve onun sözüne itibar etme ve sahip çıkmaktır ve bu oldukça geleneksel olarak kabul görülür (Aksoy, 2016).

Sporla sorumluluklarına bağlılık alt boyutu incelendiği zaman, daha olgun yaş grubu antrenörleriyle çalışan sporcuların antrenmana zamanında gitme, spor malzemelerini yanında eksiksiz götürmek gibi davranışları daha fazla yapıyor olmasını sporcunun daha olgun yaş grubunda olan antrenörüne saygı gibi kişisel ve kültürel birtakım değişkenlerden etkilenerek göstermesi söz konusu olabilir.

5.2 Sonuçlar ve Öneriler

Bu bölümde genç sporcuların algıladıkları antrenör davranışları ve liderlik stillerinin genç sporculardaki sportmenlik türleri ve davranışları ilişkileri ve sporcu cinsiyeti, spor branş türü ve antrenör yaş grupları açısından değerlendirilen araştırmanın sonuçları ve önerileri yer almaktadır.

5.2.1. Sonuçlar

Çalışmadan çıkarılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

1. Antrenörün açıklayıcı ve ödüllendirici davranışı sportmenlik davranışlarından sosyal normlara uyum davranışının pozitif yordayıcısıdır.
2. Antrenörün açıklayıcı ve ödüllendirici davranışı sportmenlik davranışlarından kurallara ve yönetime saygı davranışının pozitif yordayıcısıdır.
3. Antrenörün açıklayıcı ve ödüllendirici davranışı sportmenlik davranışlarından sporda sorumluluklara bağlılık davranışının pozitif yordayıcısıdır.

4. Antrenörün eğitici ve destekleyici davranışı sportmenlik davranışlarından sosyal normlara uyumun pozitif yordayıcısıdır.
5. Antrenörün eğitici ve destekleyici davranışı sportmenlik davranışlarından kurallara ve yönetime saygının pozitif yordayıcısıdır.
6. Antrenörün eğitici ve destekleyici davranışı sportmenlik davranışlarından sporda sorumluluklara bağlılığın pozitif yordayıcısıdır.
7. Antrenörün demokratik davranışı sportmenlik davranışlarından rakibe saygı davranışının pozitif yordayıcısıdır.
8. Erkek sporcular antrenörlerinde algıladıkları otokratik liderlik stili ortalamaları kadın sporculara göre daha yüksektir.
9. Bireysel spor branşlarındaki sporcuların antrenörlerinde algıladıkları otokratik liderlik stili ortalamaları takım sporlarındaki sporculara göre daha yüksektir.
10. Genç sporcularda 42-60 antrenör yaş grubu, 22-41 yaş grubuna göre otokratik davranış alt boyutundaki ortalaması yüksektir.
11. Genç sporcuların sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutundaki ortalamaları 42-60 antrenör yaş grubunda, 22-41 antrenör yaş grubuna göre daha yüksektir.

5.2.2. Öneriler

Öneriler hem araştırmaya hem de uygulamaya yönelik olarak iki başlık altında sunulmuştur.

Araştırmaya Yönelik Öneriler:

- 1) Antrenörde bulunması gereken Açıklayıcı ve ödüllendirici, demokratik davranış örüntülerinin genç sporcularda sosyal normlara uyum, rakibe saygı, kurallara ve yönetime saygı gibi davranışları pekiştirdiği görülmüştür. Bu davranış örüntülerine ek olarak Schwartz (1992) değer teorisi de eklenerek araştırmayı pekiştirici çalışmalar yapılabilir.

- 2) Çalışma genç sporcularda yapılmıştır. Gelecek çalışmalar farklı yaş grupları ile yapılabilir.
- 3) Çalışmada algılanan antrenörlük liderlik stili ölçeği kullanılmıştır. Antrenörlerin de kendi liderlik stillerini değerlendirdiği bir ölçek de dahil edilebilir.
- 4) Sportmenlik ve liderlik gibi kavramlara, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak; mükemmeliyetçilik, ahlaki karar verme ve başarı hedefi gibi kavramlar da araştırmaya dahil edilebilir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler:

- 1) Antrenörlere yönelik genç sporcuların onların davranışlarını nasıl algıladıkları ve algılanan bu davranışları kendilerinde nasıl değiştirebileceklerini ve geliştirebileceklerini hedefleyen birtakım seminerler ve çalıştaylar gerçekleştirilebilir.
- 2) Her kulüpte bir spor psikolojisi alanında uzman birinin çalışması ve sporcunun sportmenlik davranışlarını geliştirmesi konusunda hem antrenör hem de sporcu ile bir çalışma ortamı sağlanması önerilebilir.
- 3) Altyapıdan başlayacak şekilde antrenörlere liderlik ve sportmenlik eğitimi verilmesi yine aynı şekilde sporcuların sportmenlik üzerine bilgilendirilmesi sporcularda görülmesi beklenen uygun kabul edilen davranışların gelişmesine katkı sağlayabilir.
- 4) Spor içerisinde şiddet, saldırganlık gibi kavramların son bulması ve sporcuların fair-play ruhuna yakışır şekilde tutum sergilemeleri için yapılmış olan bu araştırmanın sonuçları gerekli kurumlarla paylaşılabilir ve planlanacak eğitimlerde bu sonuçlara yer verilebilir.

KAYNAKÇA

Aksoy AD. Türk kültüründe aile, kadın ve yaşı. Türk Kültüründe Coğrafya.2016; II. 367- 388

Arıpınar E, Donuk B. Spor yönetimi ve organizasyonlarında etik yaklaşımlar; Fair Play. İstanbul:Ötüken Yayınları. 2011.

Arnold P.J. Sport, ethics and education. 1998 London: Cassell.

Arthur-Banning S, Wells MS, Baker BL, Hegreness R. Parents behaving badly? The relationship between the sportsmanship behaviors of adults and athletes in youth basketball games. Journal o/Sport Behavior. 2009; 32:3-18.

Ay Ü. İşletmelerde Etik ve Sosyal Sorumluluk. 2003.Nobel Yayınları, ADANA 2

Aydın M. Eğitim Yönetimi. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi. 1988.

Balçıkankılı GS. Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2010;15(1):1-10.

Balçıkankılı GS, Yıldırım G. "Profosyonel Futbolcuların Sportmenlik Yönelimleri ve Empatik Eğilim Düzeyleri" Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2011; IX (2), 49-68.

Bass BM. Leadership, psychology, and organizational behavior. 1st ed. New York: Harper & Brothers; 1960.

Bolter ND, Weiss MR. Coaching behaviors and adolescent athletes' sportpersonship outcomes: Further validation of the Sportsmanship Coaching Behaviors Scale (SCBS). *Sport, Exercise, and Performance Psychology*. 2013;2(1):32-47.

Bolter ND, Kipp LE. Sportpersonship coaching behaviours, relatedness need satisfaction, and early adolescent athletes' prosocial and antisocial behaviour. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*. 2018;16(1):20-35.

Bolter ND, Lucas SM. Female and male youth sport coaches' perceptions of teaching sportpersonship to female and male athletes. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 2018;13(5):1-10.

Bredemeier JB, Shields D. Moral growth among athletes and nonathletes: A comparative analysis. *The Journal of Genetic Psychology*. 1986;147(1):7-18.

Çaha, Ö. Spora yaslanarak bir nefes alma. Ankara: Beta.1999.

Chelladurai P. Discrepancy between preference and perception of leadership behavior and satisfaction of athletes in varying sports. *Journal of Sport Psychology*. 1984; 6:27-41.

Chelladurai P. Leadership in sports: A review. *International Journal of Sport Psychology*. 1990; 21:328-354.

Chen Z, Wang D, Wang K, Ronkainen NJ, Huang T. Effects of coaching style on prosocial and antisocial behavior among Chinese athletes. *Social Behavior and Personality: An International Journal*. 2016;44(11):1889-1900.

Crciun M, Rus CL. The Relationship Between Perceived Coach Leadership Behaviours And Team Cohesion Among Romanian Athletes.2009; pp. 217-231.

Çelik V. Eğitimsel Liderlik. Ankara:Pegem Yayıncılık; 1999.

David P. Human Rights in Youth Sport. London: Routledge; 2005.

Dereli T. Organizasyonda Davranış. İstanbul:Ar Yayıncılık; 1982.

Dimec T, Kajtna, T. Psychological Characteristics of Younger and Older Coaches. Kinesiology.2009;41(2), 172-180.

Dobosz RP, Beaty LA. The relationship between athletic participation and high school students' leadership ability. Adolescence. 1999;34(133):215–220.

Donahue EG, Miquelon P, Valois P, Goulet C, Buist A, Vallerand RJ. A motivational model of performance-enhancing substance use in elite athletes. J. Sport Exerc. Psychol. 2006; 28:511–520.

Dormann CF, Elith J, Bacher S, Buchmann C, Carl G, Carré G, García Marquéz JR, Gruber B, Lafourcade B, Leitão PJ, Münkemüller T, McClean C, Osborne PE, Reineking B, Schröder B, Skidmore AK, Zurell D, Lautenbach S. Collinearity: A review of methods to deal with it and a simulation study evaluating their performance. Ecography. 2013; 36:27-46.

Dupuis M, Bloom GA, Loughhead TM. Team captains' perceptions of athlete leadership. J. Sport Behav. 2006; 29:60.

Efek, E. Spor ve dikkat. (Ed. Doç. Dr. Özgür Karataş). Spor Bilimleri Alanında Akademik Araştırmalar. (s.39-69). Ankara: Duvar Yayınları.2020.

Elik T. Güneydoğu Anadolu bölgesi futbol takımlarında amatör olarak futbol oynayan sporcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. 2017.

Erdemli A. İnsan, spor ve olimpizm (fair play ve olimpizm). İstanbul:Sarmal Yayınevi; 1996.

Eren E. Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.; 2008.

Extejt M, Smith JE. Leadership development through sports team participation. Journal of Leadership Education. 2009;8(2):224-237.

Eys MA, Loughhead TM, Hardy J. Athlete leadership dispersion and satisfaction in interactive sport teams. Psychology of Sport and Exercise. 2007;8(3):281-296.

Field A. Discovering statistics using IBM SPSS statistics. 5th ed. London: Sage Publications; 2018.

Garland DJ, Barry JR. The effects of personality and perceived leader behaviors on performance in collegiate football. The Psychological Record. 1988;38(2), 237–247.

George D, Mallery P. IBM SPSS statistics 23 step by step. 13th ed. New York: Roudledge. 2016.

Gladwel M. Outliers: The Story of Success. 1st ed. New York: Little, Brown and Company; 2008.

Göksel AG, Zorba E. The examination of sportsmanship behaviors of beach handball players in Turkey, The Sport Journal. 2017;1-10.

Guivernau M, Duda JL. Moral atmosphere and athletic aggressive tendencies in young soccer players. Journal of Moral Education. 2002;31(1):67–85.

Sezen-Balçıkkanlı, G. Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği'nin türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2010;15(1):1-10.

Güllü S. Sporcuların antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimleri üzerine bir araştırma. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2018;16(4):190-204.

Güllü S, Şahin, S. Milli güreşçilerin sportmenlik yönelim düzeyleri üzerine bir araştırma. Turkish Studies. 2018;13(18):705-718.

Güngörmüş HA, Gürbüz B, Yenel F. Spor için liderlik ölçeği'nin sporcuların antrenörün davranışlarını algılaması versiyonunun psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. Atatürk Journal of Physical Education and Sport Sciences. 2008;10(2):16-21.

Gürpınar B. Basketbol ve Futbol Hakemlerinin Karşılaştıkları Sportmenlik Dışı Davranışlar ve Bu Davranışların Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi, 2009, Ankara (Danışman: Prof. Dr. Ö GÜVEN)

Gürpınar B, Kurşun S. Basketbolcuların ve futbolcuların sportmenlik yönelimleri. Mediterranean Journal of Humanities. 2013;3(1):171-176.

Hesselbein F. The key to cultural transformation. Leader to Leader, 1999:17.

Hodge K, Lonsdale C. Prosocial and antisocial behavior in sport: The role of coaching style, autonomous vs. controlled motivation, and moral disengagement. Journal of Sport & Exercise Psychology. 2011;33(4):527-547.

Horn TS. Leadership effectiveness in the sport domain. In: Advances in sport psychology. Ed: Horn, T. S. Champaign, IL:Human Kinetics. 1992:181-199.

Hom TS. Coaching effectiveness in the sport domain. In T.S. Hom (Ed.), *Advances in sport psychology*. 3rd ed. Champaign, IL: Human Kinetics. 2008: pp.239-267.

Ipinmoroti OA. Type of sport and gender as predictors of coach leadership behavior patterns in South Western Nigeria. *International Council for Health, Physical Education, Recreation, Sport and Dance*.2002;32-5:172-204.

Jowett S, Ntoumanis N. The coach–athlete relationship questionnaire (CART-Q): development and initial validation. *Scand. J. Med. Sci. Sports*. 2004; 245–257.

Kao SF, Yu-Hui L, Cheng Y, Cheng B. Literature review of transformational leadership and paternalistic leadership in sport: Current status and future directions. *Chinese Journal of Psychology*. 2020;62(2):267-298.

Kavussanu,M.Motivational predictors of prosocial and antisocial behaviour in football.*Journal of Sports Sciences*. 2006;24(6):575-588.

Keating JW. Sportsmanship as a moral category. In: Morgan WJ, (Editor) *Ethics in Sport*. Human Kinetics. 2007: pp.141-152.

Kim HD, Cruz AB. The influence of coaches' leadership styles on athletes' satisfaction and team cohesion: A metaanalytic approach. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 2016; 11:900-909.

Kline RB. *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford Press. 2016.

Koç Y. Beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı kazandırmaya yönelik uygulama önerisi: küçüklerin oyununda centilmenliğin yapılandırılması (KOCY). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2017;19(2):212-227.

Koçel T. İşletme Yöneticiliği: Yönetici Geliştirme, Organizasyon, Davranış. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü 30. Yıl Yayınları No:1. 1984.

Koçel T. İşletme Yöneticiliği, 13. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayın. 2011.

Kohlberg L. Moral Development and Behavior. New York: Holt Rinehart & Winston. 1976.

Konter E. "Sporda Karşılaşma Psikolojisi," 2006. Nobel Yayınları, 1.Baskı, ANKARA

Konter E. Antrenörlerin ve sporcuların cinsiyetlerine göre liderlik gücü algıları. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2007; 2:85-90.

Koontz H, O'Donnell C. Management: A Systems and Contingency Analysis of Managerial Functions. USA: McGraw Hill. 1976.

Lameiras J, Martins B, Lopes-De-Almedia, P, Garcia-Mas A. Athletes perception of coaches' leadership style and tendency to cooperate among competitive teams. Accion Psicologia. 2017;14(1):79-92.

Lee MJ. Young people, sport and ethics: An examination of values and attitudes to fair play among youth sport competitors. 1st ed. London: Technical Report to the Research Unit of the Sports Council. 1996.

Lu FJ, Hsu Y. The interaction between paternalistic leadership and achievement goals in predicting athletes. Sportpersonship,Kinesiology. 2015;47(1):115-122.

Martin SB, Jackson AW, Richardson PA, Weiller KH. Coaching preferences of adolescent youths and their parents. Journal of Applied Sport Psychology. 1999; 11:247-262.

McGregor D. The human side of enterprise. *Management Review*. 1957;46(11):166-171.

McGuckin MEC, Turnnidge J, Bruner MW, Lefebvre JS, Côté J. Exploring youth sport coaches' perceptions of intended outcomes of leadership behaviours. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 2022;17(3):463–476.

Miller BW, Roberts GC, Ommundsen Y. Effect of motivational climate on sportspersonship among competitive youth male and female football players. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*. 2004;14(3):193–202.

Nazarudin B, Fauzee O, Jamalis M, Geok K, Din A. Coaching leadership styles and athlete satisfaction among Malaysian University basketball team. *Research Journal of International Studies*. 2009;9(1):4-11.

Özdilek Ç, Aydın G, Sedat B. "Günümüze kadar Düzenlenen Modern Olimpiyat Oyunlarında Olimpizim Felsefesine Ters Düşen Politik ve Irkçı Uygulamalar,"*Dumlupınar Üni. Sosyal Bilimler Dergisi*. 2009; 6: 465-481.

Rayburn CA, Goetz DJ, Osman SL. The 'Garne' of leadership: Exercise, games, sports and leadership. *International Journal of Value-based Management*. 2001;14 (1):11-26.

Roberts GC. Motivation in Sport: Understanding and Enhancing the Motivation and Achievement of Children', in R.N. Singer, M. Murphey and L.K. Tennant (eds) *Handbook on Research in Sport Psychology*. New York: Macmillan. 1993: pp.405.

Romand P, Pantaleon N, Cabagno G. Age differences in individuals' cognitive and behavioral moral functioning responses in male soccer teams. *Journal of Applied Sport Psychology*. 2009; 21(1):49-63.

Schwartz SH. Universals in the content and structure of values: Theory and empirical tests in 20 countries. In M. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* New York: Academic Press. 1992; 25:1-65.

Schliesman ES. Relationship between the congruence of preferred and actual leader behavior and subordinate satisfaction with leadership. *Journal of Sport Behaviour*. 1987; 10:157-166.

Sessions WL. Sportsmanship as honor. *Journal of the Philosophy of Sport*. 2004;31(1):47-59.

Shields DL, LaVoi NM, Bredemeier BJL, Power FC. Predictors of poor sportspersonship in youth sports: Personal attitudes and social influences. *Journal of Sport & Exercise Psychology*. 2007; 2:747-762.

Shugge, Z. A study of sportsmanship and loyalty of athletic students and non-athletic students in Hong Kong Baptist University (Doctoral dissertation, Thesis). Baptist University, Hong Kong. 2011.

Smith RE, Smoll FL, Curtis B. Coaching behaviors in Little League baseball. In F.L. Smoll & R.E. Smith (Eds.), *Psychological perspectives in youth sports*. Washington, DC: Hemisphere. 1978: pp.173-201.

Smith RE, Smoll FL. Social-cognitive approach to coaching behaviors. In S. Jowett & D. Lavallee (Eds.), *Social psychology in sport*. Champaign, IL: Human Kinetics. 2007: pp.75-90.

Smoll FL, Smith RE. Coaching behavior research and intervention in youth sport. In F. L. Smoll & R. E. Smith (Eds.), *Children and youth in sport: A biopsychosocial perspective* (2nd ed.). Iowa: Kendall/Hunt Publishing Company. 2002: pp.211-234.

Stogdill RM. Leadership, membership and organization. *Psychological Bulletin*. 1950;47(1):1–14.

Stornes T, Bru E. Sportspersonship and perceptions of leadership: An investigation of adolescent handball players, perception of sportspersonship and associations with perceived leadership. *European Journal of Sport Science*. 2002;2(6):1-15.

Stornes T, Ommundsen Y. Achievement goals, motivational climate and sportspersonship: A study of young handball players. *Scandinavian Journal of Education*. 2004;48(2):205-221.

Stornes T. Sportspersonship in elite sports: On the effects of personal and environmental factors on the display of sportspersonship among elite male handball players. *European Physical Education Review*. 2001;7(3):283-304.

Tabachnick BG, Fidell LS. *Using Multivariate Statistics*. 6th ed. Boston, MA: Pearson. 2013.

Tekeli H. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışlar sergileme düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur. 2017.

Todd SY, Kent A. Perceptions of the role differentiation behaviors of ideal peer leaders: A study of adolescent athletes. *International Sports Journal*. 2004;8(2):105-118.

Toohey K, Veal AJ. *The Olympic Games. A Social Science Perspective* Oxfordshire:CABI Publishing. 2000.

Toros T, Soyer F. The effect of parental attitudes of basketball coaches on their leadership perception and life satisfaction. *Anthropologist*. 2015; 20:707-713.

Tsai E, Fung L. Sportspersonship in youth basketball and volleyball players. *Athletic Insight*. 2005; 7:2:37-46.

Ulaş M, Şener E, Karafil AY. Triadic relationships between sportspersonship orientation, perception of coach's sportsperson behavior and acceptance of cheating: Theoretical approach to reduce cheating behavior of young football players, *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2015;9(7):182-194.

Uysal Ş. Performans yönetimi sisteminin tanımı, tarihçesi, amaç ve temel unsurlarına genel bir bakış. *Electronic Journal of Vocational Colleges*. 2015;5(2):32-39.

Vallerand RJ, Briere NM, Blanchard C, Provencher P. Development and validation of the multidimensional sportspersonship orientations scale. *Journal of Sport & Exercise Psychology*. 1997;19(2):197-206.

Vallerand RJ, Losier GF. Self-determined motivation and sportsmanship orientation: An assessment of their temporal relationship. *Journal of Sport & Exercise Psychology*. 1994; 16:229-245.

Wandzilak, T, Carroll, T, Ansorge CJ. Values development through physical activity: Promoting sportsmanlike behaviors, perceptions, and moral reasoning. *Journal of Teaching Physical Education*. 1998;8(1):13-22.

Weinberg RS, Gould D. *Foundations of sport and exercise psychology*. 5th ed. USA: Human Kinetics; 2011.

Yapan H. T. Spor ahlakı. 2007. Gaziantep: Merkez Ofset.

EK 1

Kişisel Bilgi Formu

Değerli katılımcılar,

Bu çalışma Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Egzersiz ve Spor Psikolojisi Yüksek Lisans Programında yürüttüğüm, “ genç sporcularda antrenör liderlik stilinin sportmenlik yönelimini belirlemedeki rolünün incelenmesi” adlı tez çalışması için yapılmaktadır. Bu kapsamda size çeşitli sorular yöneltilecektir. Bu soruların doğru veya yanlış cevabı bulunmamaktadır. Söz konusu ifadeleri dikkatli bir şekilde okuyarak kendinizi en iyi yansıtan seçeneği işaretlemeniz araştırmanın sonuçları ve güvenilirliği için oldukça önem arz taşımaktadır. Elde edilen veriler araştırmanın amacı dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır.

Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımız için teşekkür ederiz.

Cinsiyetiniz:	Kadın ()	Erkek ()
Yaşınız:		
Branşınız:		
Kaç yıldır bu sporla uğraşıyorsunuz?		
Şimdiki antrenörünüzle kaç yıldır birlikte çalışıyorsunuz ?		
Antrenörünüzün cinsiyeti nedir?	Kadın()	Erkek()
Antrenörünüz kaç yaşındadır?		

EK 2

ANTRENÖRÜM	H e r Z a n a n	S ı k l ı k l a	A r a s ı r a	N a d ı r e n	H i ç B i r Z a n a n
1. Sporcularının kapasiteleri ölçüsünde çalıştıklarını görür					
2. Sporcularının kişisel problemlerine yardımcı olur					
3. Yaptığımız sporla ilgili teknik ve taktikleri her sporcusuna açıklar					
4. Grup üyeleri arasındaki çatışmaların çözümlenmesine yardımcı olur					
5. Sporcularının hatalarını düzeltmeye özel bir dikkat gösterir					
6. Takımdaki işlevin bütün sporcular tarafından anlaşılmasını sağlar					
7. Sporcularının kişisel açıdan her yönüyle iyi olmalarını ister					
8. Yaptığımız sporun becerilerini her sporcusuna bireysel olarak öğretir					
9. Neler yapılması gerektiğini önceden hesaplayıp, ona göre plan yapar					
10. Sporcularına kişisel yardımlarda bulunur					
11. Her sporcuya neyin yapılıp, neyin yapılmaması gerektiğini açıklar					
12. Sporcularının çabalarının birbiriyle bağlantılı olduğu konusuna önem verir					

13. Belirli müsabakalarda izlenecek stratejiler için sporcularının fikrini sorar					
14. Önemli konularda karar vermeden önce grubun onayını alır					
ANTRENÖRÜM	H	S	A	N	E
	e	r	r	a	ç
	Z	k	a	d	B
	a	l	s	i	ir
	n	k	i	r	Z
	a	a	r	e	a
	n	l	a	n	n
15. Karar verirken sporcularının görüşlerini alır					
16. İyi performansından dolayı sporcunun ödüllendirilmesine özen gösterir					
17. Sporcularına karşı beslediği duyguları ifade eder					
18. Sporcuları hata yapsalar bile onların kendi yöntemlerini denemelerine izin verir					
19. Her sporcuya her durumda ne yapılması gerektiği ile ilgili özel eğitim verir					
20. Antrenörlükle ilgili önemli konularda sporcularının fikrini alır					
21. Sporcularıyla yakın ve resmi olmayan ilişkiler konusunda onları cesaretlendirir					
22. Sporcularının bir müsabakada kullanılacak taktikler hakkında karara katılmalarına izin verir					
23. Sporcusu iyi bir iş başardığında bunu kendisine söyler					
24. Her sporcunun görevini, en son ayrıntısına kadar yerine getirmesini bekler					
25. Sporcularını, kendisine güvenmeleri yönünde teşvik eder					
26. Her sporcunun güçlü ve zayıf yönlerini dile getirir					
27. Bir sporcusu iyi performans gösterdiğinde takdir eder					
28. Yerinde ve zamanında sporcuya hak ettiği övgüyü gösterir					
29. Sporcularından ne beklediğini ayrıntılı olarak belirtir					
30. Planlarını nispeten sporcularından bağımsız olarak yapar					
31. Davranışlarıyla ilgili olarak sporcularına açıklamalarda bulunmaz					

32. Karar verdiği konular hakkında yeniden tartışmaz					
33. Sporcularıyla mesafeli olur					
34. Soru sorma isteğini engelleyecek yetkinlikte konuşur					

EK 2

Spor İçin Liderlik leği

YÖNERGE:

Aşağıdaki ifadelerden her biri, **antrenrnzn sergilediği belirli bir davranışı** tanımlamaktadır. Her bir ifade için 5 seçenek bulunmaktadır.

1. Her Zaman
2. Sıklıkla (yaklaşık % 75 sıklıkta)
3. Ara sıra (% 50 sıklıkta)
4. Nadiren (yaklaşık % 25 sıklıkta)
5. Hiç Bir Zaman.

Lütfen tercihinizi uygun boşluğa bir “X” işareti koyarak belirtiniz. Hiç birinden emin olmasanız bile bütün maddeleri yanıtlayınız. Burada doğru ya da yanlış yanıt bulunmamaktadır. Bu çalışmanın amacına ulaşabilmesi için yanıtlarınızın içinizden geldiği gibi ve dürüst olması önem taşımaktadır.

EK 3

ÇOK BOYUTLU SPORTMENLİK YÖNELİMİ ÖLÇEĞİ

	Beni Tam Olarak Tanımlıyor	Beni Oldukça Tanımlıyor	Beni Kısmen Tanımlıyor	Beni Çok Az Tanımlıyor	Beni Hiç Tanımlamıyorum
Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim.					
Bir yenilgiden sonra rakip takım antrenörü ile tokalaşırım.					
Bir yarışmadan sonra rakibimi iyi performansından dolayı kutlarım.					
Galip geldiğimde bile, kaybeden rakibimin gayretini takdir ederim.					
Kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım.					
Hakem kararlarına uyarım.					
Oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım.					
Yaptığım sporun tüm kurallarına mutlaka uyarım.					
Hatalı karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem.					
Hakemler dışında, resmi maç/saha görevlilerinin uyarılarını da dinlerim.					
Kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm.					
Maçta çok hata yapsam bile mücadeleyi bırakmam.					
Eksikliklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm.					
Tüm antrenmanlara katılmak benim için önemlidir.					
Antrenmanlarda elimden gelen her şeyi yaparım.					
Yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi					

uzatırım.					
Eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum.					
Rakibim sakatlandığında, yardım alabilmesi için hakemden oyunu durdurmasını isterim.					
Rakibim haksız yere cezalandırılırsa bu durumu düzeltmeye çalışırım.					
Rakibim spor malzemelerini unutmuşsa yedeklerimi					

EK 4

ÖLÇEK İZİNLERİ

SPOR İÇİN LİDERLİK ÖLÇEĞİ

Asena Usal [Redacted]

Alıcı: hamdi alper

2 Ocak Per 12:40 (3 gün önce) ☆ ↶ ⋮

Merhaba Sayın Alper Hocam,

İsmin Asena Usal. Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde Egzersiz ve Spor Psikolojisi Yüksek Lisansıma devam etmekteyim. Danışmanım Doç.Dr. Cengiz Karagözoğlu ile yürüttüğüm spormenlik ve antrenörlük stilleri ile ilgili tez çalışmamızda uyarılama çalışmasını yaptığınız 'Spor için Liderlik Ölçeği'ni kullanmak için izninizi istiyorum.

Şimdiden teşekkür ederim. İyi çalışmalar dilerim.

hamdi alper güngörmüş

Alıcı: ben

2 Ocak Per 18:30 (3 gün önce) ☆ ↶ ⋮

Asena hocam selamlar,

Ölçme aracı pek tabii kullanabilirsiniz ekte gönderiyorum. Orijinal 40 madde 5 alt boyut olan ölçek bizim çalışmamızda (ekte makale mevcuttur) 4 alt boyut ve 34 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutları ise ölçekte yazılıdır. Aynı zamanda ölçeği kullanan bazı çalışmalarını da sizinle paylaşabilirim.

Uluslararası Rekreasyon ve Spor Yönetimi Kongresi (1. ve 2.), Dünya Spor Bilimleri Kongresi Manisa 2017 ve 2019 ve çeşitli Spor Bilimleri kongrelerinde özet metinler olarak çalışmalarda mevcuttur ve online erişime hepsi açıktır.

Kaynak için yararlanabilirsiniz buralardan.

Ayrıca veri topladıktan sonra gerek yorumlama gerekse analizlerinde de istersen katkı sağlayabilirim.

Ayrıca kişisel bilgi formunu da (istediğin şekliyle) düzenleyebilirsiniz.

Sana başarılar dilerim.

İhtiyaç duyduğunda yazabilirsin.

İyi çalışmalar dilerim.

EK 5

ÖLÇEK İZİNLERİ

ÇOK BOYUTLU SPORTMENLİK YÖNELİMİ ÖLÇEĞİ

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği izni Gelen Kutusu x

 Asena Usal Alıcı: gulfems 30 Ara 2019 Pzt 16:47 (6 gün önce) ☆ ↶ ⋮

Merhaba Sayın Gülferm Hocam,

İsmim Asena Usal. Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde Egzersiz ve Spor Psikolojisi Yüksek Lisansıma devam etmekteyim. Danışmanım Doç.Dr. Cengiz Karagözoğlu ile yürüttüğüm sportmenlik ve antrenörlük stilleri ile ilgili tez çalışmamızda uyarılama çalışmasını yaptığınız 'Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği'ni kullanmak için izninizi istiyorum.

Şimdiden teşekkür ederim. İyi çalışmalar dilerim.

 Gulfem Sezen Alıcı: ben 31 Ara 2019 Sal 07:16 (5 gün önce) ☆ ↶ ⋮

Merhaba Asena, ölçeği kullanmanızda hiçbir sakınca yoktur. Çalışmanızda başarılar dilerim..

iPhone'umdan gönderildi

> Asena Usal <[redacted]> sunları yazdı (30 Ara 2019 16:47):
>
>

EK 6

Bilgilendirme Formu

‘GENÇ SPORCULARDA ANTRENÖR LİDERLİK STİLİNİN SPORTMENLİK YÖNELİMİNİ BELİRLEMEDEKİ ROLÜNÜN İNCELENMESİ’

Başlıklı Tez Araştırması İçin

Katılımcı için Bilgiler:

Değerli Katılımcı,

Bu çalışmanın amacı, genç sporcularda antrenör liderlik stilinin sportmenlik yönelimini belirlemedeki rolünü incelemektir. Çalışmanın yürütücü Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Cengiz Karagözoğlu koordinatörlüğünde, Egzersiz ve Spor Psikolojisi Yüksek Lisans öğrencisi Asena Usal’dır.

Araştırma için sizden yapmanızı istediğimiz, size ilettiğimiz formlardaki her soruyu tek tek okuyarak size en uygun yanıtları vermenizdir. Anlamadığınız sorularda araştırmacıdan yardım isteyebilirsiniz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmaya katılmanız halinde kişisel bilgilerinizin gizliliğine saygı gösterilecek, araştırma sonuçlarının bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında da özenle korunacaktır. Veriler, kimlik bilgileriniz gizli kalmak koşuluyla yalnızca araştırma amacına yönelik ve araştırmacı tarafından kullanılacaktır.

Araştırmaya verdiğiniz destekten dolayı gönülden teşekkür ederiz.

Asena USAL

EK 7

ONAM FORMU

Katılımcının Beyanı:

Marmara Üniversitesi Egzersiz ve Spor Psikolojisi Yüksek Lisans öğrencisi Asena Usal tarafından yürütülen bu çalışma hakkında verilen yukarıdaki bilgileri okudum. Yapılan tüm açıklamaları ayrıntıları ile anlamış bulunuyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırmaya katılmama veya katıldıktan sonra cayma hakkımın olduğunu öğrendim.

Bu koşullarla söz konusu araştırmaya kendi isteğimle katılmayı kabul ediyorum.

Tarih:/...../.....

Katılımcı Adı Soyadı:

Tel:

İmza:

EK 8

ONAY FORMU VELİ

ONAY

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda araştırmanın amacını anladım. Araştırmaya çocuğumun katılmama ve katıldıktan sonra vazgeçme hakkı olduğunu öğrendim. Bu konular doğrultusunda velisi olarak çalışmaya katılmasını kabul ediyorum.

İMZA:

Veli Adı Soyadı:

Asena USAL

